

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ-ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Μετάφραση και σχολιασμός αποσπάσματος από το μυθιστόρημα
«La Horde Du Contrevent» του Alain Damasio

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ:

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΓΑΚΟΥ

Α.Μ.: Ξ2013035

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

Επόπτης: κ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΑΣ, Καθηγητής

2^{ος} Επιβλέπων: κ. ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΛΤΑΠΗΔΑΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2020

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ-ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Μετάφραση και σχολιασμός αποσπάσματος από το μυθιστόρημα
«La Horde Du Contrevent» του Alain Damasio

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ:

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΓΑΚΟΥ

A.M.: Ε2013035

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

Επόπτης: κ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΑΣ, Καθηγητής

2^{ος} Επιβλέπων: κ. ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΛΤΑΠΗΔΑΣ, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2020

Περιεχόμενα

1. Πίνακας Συντομογραφιών.....	5
2. Προλογικό Σημείωμα.....	6
3. Α' Μέρος	
i. Λίγα λόγια για τον συγγραφέα.....	7
ii. Η υπόθεση του βιβλίου.....	8
4. Β' Μέρος	
i. Παράθεση μεταφράσματος.....	9
ii. Παράθεση πρωτότυπου κειμένου.....	21
5. Γ' Μέρος	
i. Σχολιασμός του πρωτότυπου κειμένου.....	32
ii. Η μεταφραστική εντολή.....	35
iii. Μεταφραστικά προβλήματα και οι τρόποι αντιμετώπισης αυτών.....	37
iv. Επίλογος - Αξιολόγηση της ποιότητας του μεταφράσματος.....	43
6. Βιβλιογραφία	44

1. Πίνακας Συντομογραφιών

ΓΠ = Γλώσσα Πηγή

ΓΣ = Γλώσσα Στόχος

ΚΟ = Κύριο Όνομα / Κύρια Ονόματα

ΚΠ = Κείμενο Πηγή

ΚΣ = Κείμενο Στόχος

κ.ο.κ. = και ούτω καθεξής

π.χ. = παραδείγματος χάριν

2. Προλογικό Σημείωμα

Η παρούσα εργασία αποτελεί την πτυχιακή, και συνεπώς τελευταία μου εργασία - τουλάχιστον ως προπτυχιακή φοιτήτρια- στο τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Το θέμα της αποτέλεσε στο παρελθόν, τον λόγο που επέλεξα το συγκεκριμένο πανεπιστημιακό τμήμα για τις προπτυχιακές σπουδές μου. Θεώρησα πρόπον ως το τέλος της πορείας που ακολούθησε της επιλογής αυτής, το αντικείμενο προς πραγμάτευση, της εργασίας να είναι συναφές αυτού του λόγου.

Ο «περίφημος» αυτός λόγος είναι η λογοτεχνία και η μετάφραση αυτής. Ειδικότερα, αναφέρομαι στη λογοτεχνία του φανταστικού, το αγαπημένο μου λογοτεχνικό είδος.

Η πτυχιακή μου εργασία αποτελεί μια απόπειρα απόδοσης «φόρου τιμής» στο είδος αυτό, στόχο τον οποίο επιδιώκω να επιτύχω μέσα από τη μετάφραση ενός αποσπάσματος από το μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας, «La Horde Du Contrevent» (= Η Ορδή του Ανέμου) του Alain Damasio.

Η εργασία απαρτίζεται από τρία μέρη. Από την εισαγωγή, που περιλαμβάνει μια συνοπτική παρουσίαση του συγγραφέα και της υποθέσεως του βιβλίου, μετέπειτα τη μετάφραση, την οποία ακολουθεί το πρωτότυπο κείμενο και τέλος, τον σχολιασμό, όπου μεταξύ άλλων παρατίθενται αναλυτικά η μεταφραστική εντολή, οι δυσκολίες τις οποίες αντιμετώπισα κατά την διαδικασία της μετάφρασης και οι τρόποι επίλυσης αυτών, καθώς και αξιολόγηση του μεταφράσματος.

3. Α' Μέρος

i. Λίγα λόγια για τον συγγραφέα

Ο Alain Damasio είναι Γάλλος συγγραφέας βιβλίων επιστημονικής φαντασίας. Γεννηθείς την 01^η Αυγούστου του 1969 στη Λυών, το πραγματικό του όνομα είναι Alain Raymond. Χρησιμοποιεί το Damasio προς τιμήν της γιαγιάς του (Andrée Damasio).

Απόφοιτος της σχολής ESSEC (École supérieure des sciences économiques et commerciales), ο Damasio γρήγορα στράφηκε προς τη συγγραφή. Το πρώτο του μυθιστόρημα δημοσιεύτηκε το 1999 με τίτλο «La Zone Du Dehors». Ακολουθεί το «La Horde Du Contrevent» το 2004. Πρόσφατα, δημοσίευσε το τρίτο του μυθιστόρημα με τίτλο «Les Furtifs». Στο διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της δημοσίευσής των μυθιστορημάτων του, ο Damasio δημοσίευσε κάποιες νουβέλες.¹

Όσον αφορά τη θεματολογία των νουβελών αυτών αλλά και των μυθιστορημάτων του, πρόκειται για ένα μείγμα επιστημονικής φαντασίας, φαντασίας και πολιτικής δυστοπίας.² Εμφανείς είναι στα έργα του, οι επιρροές του συγγραφέα από φιλοσόφους όπως ο Gilles Deleuze και Michel Foucault.

Τόσο οι νουβέλες όσο και τα μυθιστορήματά του Damasio τυγχάνουν θερμής υποδοχής από το αναγνωστικό κοινό και από τους κριτικούς· γεγονός που αποδεικνύεται από τις πωλήσεις και τις κατά καιρούς διάφορες διακρίσεις και βραβεία. Ειδικότερα, όσον αφορά το μυθιστόρημα «La Horde Du Contrevent», αυτό κέρδισε το βραβείο καλύτερου μυθιστορήματος στον διαγωνισμό *Le Grand Prix del'Imaginaire (GPI)* το 2006. Έχουν πουληθεί πάνω από 50.000 αντίτυπα του βιβλίου, ενώ έχει συμπεριληφθεί σε μεγάλο αριθμό λιστών ως ένα από τα βιβλία που οπωσδήποτε πρέπει να διαβάσει ένας αναγνώστης της λογοτεχνίας του φανταστικού.³

¹Καταχώριση με τα βιογραφικά στοιχεία του Alain Damasio στην ιστοσελίδα Babelio: <https://www.babelio.com/auteur/Alain-Damasio/5151>

²Καταχώριση με τα βιογραφικά στοιχεία του Alain Damasio στην ιστοσελίδα France Culture : <https://www.franceculture.fr/personne-alain-damasio>

³Επίσημη ιστοσελίδα του βιβλίου : <https://lavolte.net/livres/la-horde-du-contrevent/>

ii. Η υπόθεση του βιβλίου

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, το μυθιστόρημα «La Horde Du Contrevent» ανήκει στο είδος της λογοτεχνίας του φανταστικού, και πιο συγκεκριμένα στο υποείδος της επιστημονικής φαντασίας.

Το σύμπαν στο οποίο εκτυλίσσεται η ιστορία, ουδεμία σχέση έχει με το δικό μας, παρά την ύπαρξη ορισμένων στοιχείων που ενδέχεται να μας φανούν οικεία όπως π.χ. ο διαχωρισμός των πρωταγωνιστών σε τάξεις υψηλότερης ή ελάσσονος σημασίας ανάλογα με την ιδιότητά τους –τεχνίτες, αχθοφόροι, πολεμιστές κ.ο.κ.–, μας θυμίζει το σύστημα των καστών, ή η ακατάπαυστη μάχη των πρωταγωνιστών ενάντια στον άνεμο και οι ανατροπές και τα εμπόδια που τους τυχαίνουν, μας θυμίζει τον συνεχή αγώνα του ανθρώπινου γένους για να ζήσει, να επιβιώσει στον κόσμο μας, καθώς και τις αντιξοότητες που αυτό συχνά συναντά και καλείται να αντιμετωπίσει.

Πιο συγκεκριμένα, ο πλανήτης όπου διαμένουν οι ήρωες του μυθιστορήματος, μαστίζεται ακατάπαυστα από εννέα είδη ανέμου, σε τέτοιο βαθμό, που είναι πρακτικά αδύνατο να κατοικηθεί· με εξαίρεση μια μικρή έκταση, μια λωρίδα γης. Στο νότιο τμήμα της λωρίδας αυτής, μέχρι σήμερα έχουν δημιουργηθεί και εκπαιδευθεί 34 ομάδες, η καθεμία από αυτές αποτελούμενη από αρκετά άτομα (περί τα 20) διαφόρων ειδικοτήτων όπως ανιχνευτής, πτηνοτρόφος, γραφέας κ.ο.κ. Οι ομάδες αυτές έχουν ως σκοπό την ανακάλυψη τριών (από πού προέρχονται, τι ακριβώς είναι) εκ των εννέα ανέμων που μέχρι σήμερα παραμένουν άγνωστοι, έτσι ώστε να μπορέσουν να αναπτύξουν τρόπους αντιμετώπισης αυτών. Για να το κατορθώσουν αυτό, θα πρέπει να κινηθούν ανοδικά και να φθάσουν στο βόρειο τμήμα της λωρίδας, κάτι που δεν το έχει κατορθώσει καμία εκ των ομάδων μέχρι τώρα.

Το βιβλίο εξιστορεί το τελικό στάδιο των ερευνών της 34^{ης} αποστολής –έχουν ήδη προηγηθεί 30 (!) χρόνια έρευνας–, μιας ομάδας 23 ατόμων, η οποία κατά την άποψη πολλών – ακόμη και τα ίδια τα μέλη της ομάδας συμφωνούν– θα είναι η τελευταία αποστολή.

4. Β' Μέρος

ι. Παράθεση Μεταφράσματος

Η Ορδή του Ανέμου

Μια ιδιότητα των οστών

π Πρέπει να χαιρετήσουμε τώρα;

— Μια μικρή υπενθύμιση πρώτα... Για αυτούς που μόλις βγήκαν από το αμπάρι, μάθετε ότι μια Ορδή αποτελείται αρχικά από τον εξαμελή Σίδηρο – είναι οι βάρβαροι που βλέπετε στη βάση της κερκίδας! Ακολουθεί η Αγέλη με δεκαέξι πεζούς, το κοπάδι που διακρίνετε εκεί, σε αυτές τις τέσσερις σειρές και τέλος, η ουρά –οι τρεις ημιμαθείς που ξεχωρίζουν εκεί ψηλά! Τα του γκρινιάρη τω γκρινιάρη, θα ξεκινήσουμε από πίσω για να επιστρέψουμε, σταδιακά – συγκεντρωθείτε, είναι δύσκολο – προς τα μπροστά!

) Οι Φρεόλ, εύθυμοι, πέρασαν ήδη από τα χαμόγελα στα γέλια. Συγκεντρωμένοι στην κερκίδα τους, ανακτούν τα αγωνιστικά τους αντανάκλαστικά και κυκλοφορούν μεταξύ τους μπουκάλες και παγούρια σημαδεύοντας με το δάχτυλό τους τότε τον ένα και τότε τον άλλο από εμάς.

— Δεν τους παρουσιάζουμε ποτέ, παρά μόνο τους μισούς... Τους παίρνουμε στα χωριά και τους πετάμε εκεί! Τους κρύβουμε πίσω για να τους εμπιστευτούμε τα φορτία... Είναι τα σκυλιά μας, οι μολοσσοί μας με πανοπλία – οι ζευγολάτες μας. Χωρίς αυτούς δε θα είχαμε ούτε ρούχα, ούτε πιατικά, ούτε εργαλεία, ούτε υπνόσακους, ούτε ασκιά με ξύδια και μεγάλα βαρέλια με νερό. Κατονόμασα τη μιζέρια, κατονόμασα τη βρωμιά, κατονόμασα: τα σκυλόδοντα!

π Ο Μπαρμπάκ μετακινεί τον τεράστιο σκελετό του ρυμουλκού του πρώτος. Κρύβει τον μισό Σβέζιεστ, που κοκκινίζει από την τιμή, και την Κοριόλις, η παρουσία της οποίας στο παρκέ ξεσήκωσε σφυρίγματα θαυμασμού.

— Αυτοί τουλάχιστον ξέρουν να χρησιμοποιούν τις γυναίκες τους! πετάει ένας Φρεόλ μεταξύ δύο γουλιών λυκίσκου.

— Και δεν είδες ακόμη την αεροειδήμων!

— Μπροστά τους, κυρίες και κύριοι, στην έκτη από τις σειρές μας, αλλά στην πρώτη όσον αφορά το ταλέντο τους, βρίσκονται προστατευμένοι οι τέσσερις τεχνίτες μας. Ο πρώτος επεξεργάζεται το ξύλο, ο δεύτερος το σίδηρο, η τρίτη τη φωτιά. Τα ονόματά τους; Σιλάμφρ, Λεάρς, Καλλιροέ. Και ο τέταρτος; Θα πουν αυτοί που παρακολουθούν. Ο τέταρτος αγκιστρώνει την ελπίδα. Είναι ένας άντρας φανταστικός, ένας ψαράς που το καλάμι του κρέμεται πάνω από τα κεφάλια σας, που τα ψάρια του είναι τα σύννεφα, που η θάλασσά του βρίσκεται στον ουρανό. Μας έχει γλιτώσει από πολλές μέρες που το κυνήγι διαφορετικά θα ήταν φτωχό ή ακατόρθωτο. Του οφείλουμε τα καλύτερά μας πρωινά γεύματα, όταν υπό τον έναστρο θόλο, αφήνει τους χαρταετούς του με τις παγίδες να κυματίζουν, για να τους μαζέψει το πρωί. Ανάλογα με τα κέφια, τον αποκαλούμε ο λαθροθήρας των σύννεφων, ο ζητιάνος του κυανού ή ο κυνηγός χρυσού. Υποδεχτείτε τον όπως του αρμόζει: *ο Λάρκο Εόλο Σκάρσα!*

— Ο Λάρκο προχωρά συγκινημένος, μαζί με το ιπτάμενο κελί του να επιπλέει στην άκρη του σχοινιού του, μεταξύ των καταρτιών. Οι Φρεόλ μένουν κατάπληκτοι ανακαλύπτοντας αυτή την ικανότητα που δεν υπήρχε στις προηγούμενες ορδές. Και δικαιολογημένα: ο Λάρκο δεν εκπαιδεύτηκε όπως εμείς στο Άμπερλαας. Είναι ένας Ομπλίκ, που μας βρήκε και γνώριζε πώς να φτιάξει κάτι χρήσιμο. Πίσω του προχώρησε η μικρή μου Καλλιροέ.

— Η πυρουργός μας: για ψήσιμο, κουζίνα και κεραμική, πετά ο Καρακόλ. «Ο σιδεράς μας, ο τα-χτυπά-όλα» ακολουθεί ο χαιρετισμός του Λεάρς. «Ο άνθρωπος μας για τα ξύλα» ο χαιρετισμός του Σιλάμφρ, που κουνά, πρόσχαρος, το χέρι του βγάζοντας μπουλ και μπουσ από τον σάκο του, σκαλιστές λεπίδες έλικα, μικρές συσκευές χάραξης πορείας, ανεμοδείκτες...

— Αλλά ας περάσουμε στην πέμπτη σειρά, που περιλαμβάνει, όπως προβλέπεται...

— Πέντε μέλη!

— Ναι. Και η τέταρτη σειρά;

— Τέσσερα!

— Η τρίτη;

— Τρία!

— Βλέπω ότι ξέρετε να *μετράτε*. Το ίδιο και εγώ, αλλά κυρίως ξέρω ιστορίες...

Η πέμπτη σειρά λοιπόν... είναι αδέρφια, και επιπλέον: είναι δίδυμοι! Κατάγονται από τα παγωμένα άκρα της λωρίδας του Ανέμου. Μεγάλωσαν εντελώς μόνοι και πολύ καλύτερα από άλλους, από όλες τις απόψεις! Στην Ορδή βρίσκονται: ένα, για να μεταφέρουν! Δύο, για να στηρίζουν αυτούς που μεταφέρουν, τρία, για να τρώνε στη μούρη τις ριπές της ακμής εκφυγής και να καλύπτουν με το παράστημά τους την ουρά... Είναι αμετακίνητοι, να το ξέρετε – ο Ορστ στα αριστερά και ο Καρστ στα δεξιά, οι δύο ξακουστοί ακραίοι πιλότοι σχηματισμού μας: οι Ντούμπκα!

Τα αδέρφια βγαίνουν από τη σειρά, με τα χέρια τους ο ένας πάνω στον ώμο του άλλου, και ταλαντεύονται μπροστά από τους Φρεόλ. Είναι από καλή πάστα, με φιλότιμες, απλοϊκές φάτσες σαν αιώνια πιτσιρίκια, διόλου ψείρες, καλοί ως τα τρίςβαθα. Πόσο τους εκτιμώ αυτούς τους δύο! Αν τους είχαμε δώσει μια πέτρα για καθετί που προσέφεραν, θα είχαν έναν πύργο που θα άγγιζε τον ουρανό σήμερα.

— Χωμένες ανάμεσα στους Ντούμπκα, στην καρδιά της Αγέλης, χωμένες και προστατευμένες, κουλουριασμένες, ντελικάτες, το πιο πολύτιμο αγαθό μας, τρεις, ναι... τρεις γυναίκες! Η πρώτη επιπλέον είναι κάτι περισσότερο από μια γυναίκα : είναι ένα αγνό ρυάκι. Είναι η συλλέκτρια και ραβδοσκόπος μας, η μόνη χωρίς την οποία δε θα μπορούσαμε ποτέ να ζήσουμε, η μόνη την οποία αγαπώ : η Αόι Ναν!

« Εκπλήσσομαι τόσο πολύ που ξεκινώντας την υπόκλισή μου, σκοντάφτω. Οι Φρεόλ σφυρίζουν ψιλές νότες, τα χειροκροτήματα τους διπλασιάζονται, με γδύνουν με το βλέμμα τους... Για αυτούς, υπάρχω εδώ και μόνο τέσσερα δευτερόλεπτα...

— Στα αριστερά της, φίλοι μου, με τη μύτη να τρέχει, με το λαιμό που ξερνά κάτι άλλο παρά ποιήματα, αυτή είναι για εσάς, σας την προσφέρουμε, και σε καλή τιμή...

— Σας τη δίνουμε, δεν κοστίζει τίποτα! ουρλιάζει ο Γκολγκότ.

— Η θεραπεύτριά μας για τις πληγές της ψυχής και του σώματος, ψυχολόγος και

γιατρός, κτηνίατρος του κοπαδιού, τρυφερή όταν παραστεί η ανάγκη, σας παρουσιάζω, ορφανή όπως και εμείς, τη μαμά μας : η *Αλμ Καπύ*!

Ω Το ασήκωτο βάρος του κοπαδιού, χειρότερο και από έλκηθρο, η Καπύ : μια αγελάδα με γάλα, στην καλύτερη. Χωρίς γάλα. Και άσχημη. Σε τι βοηθά, αυτός ο σωρός; Πότε δεν κατάλαβα τους εκπαιδευτές της Ορδής, εκεί πάνω. Να περιποιηθεί τι; Να φροντίσει ποιον; Αν είσαι άρρωστος, παλεύεις, δεν θα κλαψουρίσεις μες στις φούστες ενός θηλυκού που θα σου δώσει ένα μπολ σούπα, γεμάτο με φύλλα ιτιάς, να ξερνάς πράσινο από τα ρουθούνια όλη τη νύχτα! Και αυτό το θηλυκό τώρα περιστρέφεται μπροστά στους ναύτες, μαζί με το σακί του με τις πατάτες, και πιστεύει ότι βλέπεται... Διώξτε μου αυτή την άχρηστη...

« Τι όμορφη που είναι απόψε, υπό το φως των φαναριών... Αφιέρωσε χρόνο στο να πλυθεί ολόκληρη και τα ανοιχτά καστανά μαλλιά της, ακόμη υγρά, κατσαρώνουν. Το μακρύ φόρεμα σε χρώμα πράσινου νεφρίτη που φόρεσε, τονίζει τα μάτια της και τη μορφή της. Χαμογελά στα μούσια που λένε οι Φρεόλ : «Μαμά, δεν είμαι καλά!», «Στραμπούλησα τον αντίχειρά μου, έλα να δεις!» Ο Στεππ την κοιτάει (είναι αστείο) λες και διέκρινε το αρμονικό της σώμα για πρώτη φορά.

— Η πέμπτη και τελευταία γυναίκα που θα έχω την τιμή και το προνόμιο να κάνω να λάμψει σε αυτό το παρκέ, τη γνωρίζετε όλοι – τουλάχιστον εξ ονόματος. Η μητέρα της είναι ξακουστή μέχρι τα βάθη των πηγαδιών της λωρίδας του Ανέμου: η γιαγιά της είναι απλά ένας θρύλος. Μαζί, ξεκίνησαν τη γενεά Μελισέρτ, με ένα φορτίο διανοητικά το ίδιο εκλεκτό, αν όχι περισσότερο, από αυτό του Γραφέως. Στην ηλικία των δέκα ετών επιβίωσε από τον φουριάνεμο ο οποίος την καθιέρωσε. Μας έχει γλυτώσει πολλές φορές από το θάνατο – με κάθε φιλική διάθεση! Ανήκει στην ελίτ των είκοσι αεροειδημόνων που είναι χαραγμένοι στο μάρμαρο της Ορντρ. Επιπλέον, διαθέτει κομπότση, ευγένεια, έχει αυτή τη διαίσθηση όσον αφορά τον άνεμο που καταπλήσσει και μαγεύει. Φέρνω μπροστά σας την εγγονή των Ματσουκάζε: Ορόσι Μελισέρτ!

) Το χειροκρότημα που ακολουθεί δεν έχει τον ίδιο, ελάχιστα περιφρονητικό τόνο, των προηγούμενων. Πρώτα απ' όλα, υπάρχει ένα είδος επισημότητας, που σταματά τη βαβούρα, καθώς και η στάση των καρπών και των χεριών που δηλώνει σεβασμό. Βαθύ σεβασμό. Η Ορόσι κατέβηκε τα σκαλιά με αυτή την σταθερά αγέρωχη κορμοστασιά που τη χαρακτηρίζει, και με αυτό το άτονο βλέμμα που δε θυμάμαι να έχω κατορθώσει να ξαφνιάσω, εδώ και τριάντα χρόνια κοινής ζωής. Η κοπέλα αυτή ψάχνει, θα ψάχνει ασταμάτητα, μέχρι και στα λάθη, το νόημα όλου αυτού. Όπως και εγώ. Ο δεσμός μας δεν έγκειται ούτε στον τίτλο, ούτε στη διάνοια: έγκειται σε μια πτυχή της έρευνας – την κατανόηση. Αναρωτιόμαστε, όσο κανένας από τους υπόλοιπους. Από πού έρχεται ο άνεμος, πού γεννιέται; Όχι, αυτά είναι τα ερωτήματα που οι εκπαιδευτές της Ορδής θέλουν να σκεφτούμε και όταν βρούμε την απάντηση, να τους δώσουμε αναφορά, σαν καλά σκυλάκια. (Η μήπως να πάρουμε την απάντηση μαζί μας στον τάφο, προκειμένου να παραμείνει άθικτη η ελπίδα; Εκτός φυσικά κι αν ξέρουν. Αν ξέρουν εδώ και πολύ καιρό αυτό που υπάρχει στο Τέλος, αλλά στέλνουν εδώ και αιώνες τις Ορδές...) Επιπλέον, η δύσκολη αυτή ερώτηση αναδύεται : γιατί εναντιωνόμαστε; Γιατί δεχόμαστε να αφιερώσουμε τη ζωή μας στο να πάμε να ψάξουμε μια πηγή που κανείς δεν έχει καταφέρει ποτέ να βρει; Επειδή δικαίως πιστεύουμε ότι θα το πετύχουμε, δεν είναι η σωστή απάντηση. Οπωσδήποτε όχι. Ακόμη χειρότερα: ούτε αυτή είναι η σωστή ερώτηση, όχι πια. Ψάξε και άλλο, μικρέ γραφέα, ψάξε νεαρό σκυλάκι, ψάξε...

≈ Για κοιτάζτε, η Ορόσι νομίζει ότι είναι το Θείο δώρο! Μας κοιτά από την κορυφή έως τα νύχια, απ' υψηλού, με τα φουρφούρια στα μαλλιά της και το ψυχρό χαμόγελό της. Μπορεί να ανήκει στην ελίτ των αεροειδημόνων, αλλά αυτό δεν την εμποδίζει να παραμένει απλή. Θα ήθελα να τη δω πίσω, να τραβάει το έλκηθρό μου! Ο Καρακόλ το παρακάνει για αυτή! Όλοι είναι αναγκαίοι εδώ, η Αόι ή ο Σβέζιεστ είναι τόσο αναγκαίοι όσο και αυτή! Τη δουλειά της κάνει, αυτό είναι όλο!

π Τρεις ανεμοδείκτες από χρυσό και χαλκό επιπλέουν στην εξεζητημένη κορδέλα της. Το χάϊκ της, χρώματος λευκό κρεμ, απορροφά όμορφα το ζεστό φως των φαναριών. Λατρεύω αυτό που αναδίδεται από την Ορόσι, αυτό που εμπνέει: σεβασμό. Πριν από κάθε γοητεία.

— Πλησιάζουμε στην τέταρτη σειρά της Ορδής και σας αισθάνομαι – προσεκτικούς, πάντα ασφαλώς, αλλά και διψασμένους για λάμψεις και δράση. Θα αποσυρθώ διακριτικά, για να αφήσω τον χώρο αυτό σε αυτούς που ξέρουν πως να τον αξιοποιήσουν καλύτερα! Και οι δύο είναι εξάιρετοι εκπαιδευτές και θα σας το αποδείξουν. Ο ένας εκγυμνάζει τα γεράκια, ο άλλος τα διπλοσάινα: ο ένας προτιμά την σκληρότητα της εκγύμνασης, τον αυστηρό σεβασμό των κανόνων και των κωδικών του επαγγέλματος: ο άλλος εμπιστεύεται το πουλί, καθοδηγεί περισσότερο παρά επιβάλλει, βασίζεται περισσότερο στην αλληλοσυνεννόηση από ότι στην υπακοή. Ιδού, ο εκπαιδευτής γερακιών, και το alter ego του, ο εκπαιδευτής διπλοσάινων! Τόπο στην παρέλαση των *πτηνοτρόφων*!

Η ιδέα, φυσικά, ήταν του τροβαδούρου. Την είχαμε δοκιμάσει με επιτυχία σε πολλά χωριά. Βελτίωνε αναμφίβολα την παρουσίαση η οποία περιοριζόταν πρωτύτερα σε μια επαναλαμβανόμενη παρέλαση. Ο εκπαιδευτής γερακιών πλησίασε πρώτος. Ζήτησε από τον Καρακόλ να υψώσει ένα χαρταετό όπου είχε δέσει μια πέρδικα πάνω, στην εξωτερική πλευρά της καμάρας.

— Θα είχε κάποιος από εσάς την ευχαρίστηση να πιλοτάρει την πέρδικα; ρώτησε ο Νταρμπόν τους συγκεντρωμένους Φρεόλ.

— Ο Σερβίτσο θα την πιλοτάρει! Είναι ο καλύτερος, ανακοίνωσε ο αρχιπλοίαρχος.

) Ένας νεαρός ναύτης με νωχελικό βάδισμα, ψιλομεθυσμένος, σηκώθηκε απρόθυμα υπό των παροτρύνσεων: «Σερβίτσο! Σερβίτσο! Σερβίτσο!». Με ένα μορφασμό, πήρε από τα χέρια του Καρακόλ τα δύο χερούλια από κασσίτερο και έριξε με ένα χτύπημα του κεφαλιού του τα μαύρα του μαλλιά πίσω. Αμέσως, συνέβη κάτι. Το χυτό καρούλι στα χέρια του αμόλησε μια οργιά κλωστής και ο χαρταετός ανέβηκε απότομα. Ήδη οι μούτσοι είχαν αναλάβει να σκαρφαλώσουν στο κατάρτι του θωρακίου και να στερεώσουν εκεί δάδες και φανάρια προκειμένου να φωτίσουν καλύτερα την εξέλιξη της πορείας του χαρταετού. Ασταθής, ο άνεμος έβαφε τα καλώδια, κουνούσε τα μαζεμένα πανιά, κινούσε σποραδικά τις ανεμογεννήτριες σταθεροποίησης, αλλά τίποτα από όλα αυτά έμοιαζε να ενοχλεί τον νεαρό ρακένδυτο πιλότο, ο οποίος μετακινούνταν τώρα σε ολόκληρη την επίπεδη επιφάνεια με πλάγια βήματα και γκλισάντ, φορώντας κάτι απίστευτα παπούτσια... Ο Καρακόλ μού έκλεισε το μάτι με ένα βλέμμα που έλεγε πολλά και γύρισε, ξαφνικά σοβαρός, προς τον εκπαιδευτή

γερακιών για να τον ενθαρρύνει να δράσει. Ο Νταρμπόν σήκωσε το κάλυμμα από τον αγαπημένο του ασπρογέρακα με το καθαρό λευκό φτέρωμα, και τον συγκράτησε για λίγα δευτερόλεπτα από τα λουριά που πεδίκλωναν τα πόδια του, παρουσιάζοντάς τον στους Φρεόλ. Η ομορφιά του πουλιού εξαπέλυσε ψιθύρους θαυμασμού. Πάνω από αυτό, ο χαρταετός διέγραφε θορυβώδεις κατακόρυφες πτώσεις, βουτούσε και υψωνόταν ξανά, έτοιμος προφανώς, για τη μάχη. Ωστόσο δεν υπήρχε κανένα έπαθλο, παρά το πιο πολύτιμο πράγμα: ο σεβασμός της φευγαλέας Μοίρας, της ελίτ των Φρεόλ απέναντί μας -ή ο δικός μας απέναντί τους.

^ Ο Νταρμπόν πέταξε τον πετρίτη του χωρίς να του προσφέρει τίποτα για τροφή. Ο ασπρογέρακας υψώθηκε με ορμή, ξεκινώντας μια ίσια πορεία μέσα στον άνεμο. Απογειώθηκε, πετώντας με σιγουριά, και γρήγορα υψώθηκε πάνω από κατάρτια και πλήθη, όμως δεν ήταν ξεκάθαρο εάν τα μάτια του είχαν ακολουθήσει το δεμένο δόλωμα πάνω στον χαρταετό... Ο νεαρός Φρεόλ, στην άνεση των υποδημάτων του, χόρευε κάποια φαραντόλα πάνω στην ξύλινη επένδυση, δίχως να χάνει από το βλέμμα του τη διένεξη, ουσιαστικά προς την κατεύθυνση που του προτείναμε. Λιγουλάκι νευρικός, ο Νταρμπόν ευθύς πήγε να χτυπήσει τον τάκο για να προσελκύσει το πουλί, όταν πήρε το μάτι του μια φωτεινή κηλίδα – το εν λόγω γεράκι – και την έδειξε στο συγκεντρωμένο πλήθος.

Ο ασπρογέρακας, ξεκινώντας μια περιστροφή, πετούσε τώρα με τον άνεμο στο κατόπι του, μερικές δεκάδες οργιές πάνω από τον λευκό, κομμένο σε σχήμα τραπεζίου, χαρταετό με την πέρδικα επάνω. Δίχως να στροβιλιστεί περισσότερο, το γεράκι έκλεισε απότομα τα φτερά του και πέταξε με όλη του τη δύναμη προς την κατεύθυνση της λείας του. Εάν ο Φρεόλ είχε, αψηφώντας, διατηρήσει σε μια σταθερή θέση τον χαρταετό του, δε θα είχε παρά ελάχιστο χρόνο για να αντιδράσει κατάλληλα, τον οποίο κι όμως χρησιμοποίησε προς όφελός του, αποφεύγοντας με μπρίο την επίθεση στρίβοντας και ξεκινώντας πολλές περιστροφές κατά τις οποίες έπεφτε και σηκωνόταν. Η αρκετά περιορισμένη σκηνή που δημιουργούταν εξαιτίας των δύο κεντρικών καταρτιών και των κεραιών τους αύξανε το ενδιαφέρον της στιγμής. Ομορφο και ακούραστο πουλί, ο πετρίτης δεν θα αποθαρρυνόταν βέβαια εξαιτίας ενός ελιγμού, και έτσι ξεκίνησε μια καινούρια πορεία, με κόντρα άνεμο, φθάνοντας χωρίς μεγάλη δυσκολία, πολύ πιο πάνω από το καράβι και ελέγχοντας, όπως όφειλε

να το κάνει, όλα τα ενδεχόμενα. Η δεύτερη, η τρίτη και έπειτα η τέταρτη επίθεσή του δεν είχαν μεγαλύτερη επιτυχία από ότι η πρώτη. Ωστόσο, χρησιμοποίησε στο έπακρο την ικανότητα αυτή που έχουν οι ιερακίδες να σταματούν ενώ πετούν με τη μέγιστη ταχύτητα, ανοίγοντας απότομα τα φτερά τους, προκειμένου να φθάσουν σε ένα επίπεδο ίσο με αυτό από το οποίο ξεκίνησαν. Αυτή η τεχνική, η επονομαζόμενη λύση, έδωσε στο πουλί την ευκαιρία, χωρίς περαιτέρω προσπάθεια, να ορμήσει στον χαρταετό καμιά δεκαριά φορές, δίχως άλλο αποτέλεσμα πέρα από το να γραπώσει για μια φορά το πανί και δύο φορές να χτυπήσει τη λεία τόσο εντυπωσιακά, σε σημείο που ο Νταρμπόν πίστεψε ότι ο ασπρογόρακας του είχε χτυπήσει.

Το πάθος συσσωρεύεται. Ο Φρεόλ επεδείκνυε μια εκπληκτική δεξιοτεχνία, προκαλώντας την παθιασμένη αυτή τρέλα των ομοίων του – και την πίκρα ενός Νταρμπόν που εκτιμούσα ότι θα παραφερόταν βλέποντας το θαύμα του να ταπεινώνει– όπως πίστευε υπερβολικά – έτσι τον δάσκαλό του. Η ευφυΐα ωστόσο του ναύτη υπερτερούσε της υπερηφάνειας του, τόσο που έβαλε τέλος στην κυριαρχία του επιβραδύνοντας (πολύ διακριτικά) τους ελιγμούς του, έτσι που το ακούραστο γεράκι, να κατορθώσει τελικά να καταστρέψει τον χαρταετό και να τοποθετήσει τη λεία του στο πάτωμα, υπό τις παθιασμένες ζητωκραυγές των Φρεόλ. Καλοί παίκτες οι Φρεόλ, πολύ πιο καλοί από εμάς. Με άκομπο τρόπο, ο Νταρμπόν αρνήθηκε να κάνει φιλοφρονήσεις στο πουλί του και αποσύρθηκε στην κερκίδα δίνοντάς του τροφή, αισθανόμενος ίσως ότι η νίκη του οφειλόταν στην ευγένεια του αντιπάλου του.

Η σειρά μου να μπω στη σκηνή έφτασε λοιπόν...

- Ο σπουδαίος μας μετρ, ο εκπαιδευτής διπλοσάινων και οι λαγοί του!

) Πόσο προτιμούσα από τους δυο πτηνοτρόφους μας, τον εκγυμναστή διπλοσάινων! Έκανε μια απλή επίδειξη, βασισμένη σε αμολημένους λαγούς πάνω στη γέφυρα που έτρεχαν να κρυφτούν μέσα σε σωρούς σχοινιών, έτρεχαν σαν τρελοί, σώζοντας το τομάρι τους ή καταλήγοντας τσαλαπατημένοι από το διπλοσάινο, καταβροχθισμένοι ωμοί υπό των παγερών χτυπημάτων του ράμφους του και τις κραυγές των γυναικών. Περισσότερο από την ευθυμία του, περισσότερο από το δίχως αλαζονεία χιούμορ του, πιο πολύ από τον ευχάριστο τρόπο με τον οποίο μοιραζόταν τον ενθουσιασμό του και την αγάπη του για τα πουλιά, τον εκτιμούσα για το όραμά του σχετικά με τον κόσμο, το οποίο ήταν τόσο κοντά, από αρκετές πλευρές, με το δικό μου.

Όπως κάθε τέχνη, έτσι και το κυνήγι με εκπαιδευμένα γεράκια μαρτυρούσε, ακόμη και μέσα από την ίδια την επιλογή των πουλιών για εκγύμναση και πριν το ξεκίνημα κάθε εκγύμνασης, μια βαθιά σχέση με τα πράγματα. Τα πουλιά υψηλών πτήσεων, όπως τα γεράκια, γοητεύουν, εν συντομία, αυτούς που προτιμούν το να είναι κάθετες οι σχέσεις, την ιεραρχία και την τελειότητα. Το πως υψώνονται, με διαδοχικές πορείες, το πως μοχθούν, βασιζόμενα στη δύναμη, και ο τρόπος τους να ορμάνε σαν ένας θεός-εκδικητής στη λεία τους, τα καθιστά ένα εμφανές σύμβολο δύναμης. Το διπλοσάινο, για να είμαι ειλικρινής, είναι εντελώς διαφορετικό. Ένα πουλί χαμηλών πτήσεων, αυτό το έξοχο πουλί μακριών πτήσεων, δεν έχει ισάξιο του όσον αφορά την καταδίωξη λείας μέσα από λόχμες και κλαδιά, στο έδαφος, ακόμη και στην αρπαγή αυτής μέσα από την καρδιά ενός θάμνου. Το διπλοσάινο είναι το πουλί που επιμένει, ένας οριζόντιος κεραυνός, ικανός εκπληκτικής ταχύτητας, εκτέλεσης ανοδικών αλμάτων και σχεδόν κυκλικών κινήσεων στον αέρα. Κυνηγά σε μια διαπερατή επιφάνεια, διαπερνά και διασχίζει, είναι εγκάρσιο, ακόμα και στην ίδια τη γη. Με τρία φτερουγίσματα, φτάνει τη βέλτιστή του ταχύτητα. Μπορεί να υψώνεται εύκολα με ούριο άνεμο ενώ το γεράκι αδυνατεί παντελώς. Το διπλοσάινο έχει τη *δύναμη* αλλά δεν αναζητά καμία εξουσία, επειδή ακριβώς, *μπορεί*.

- Φθάνουμε τώρα στην καρδιά του μυστηρίου... Ο άντρας που πρόκειται να σας παρουσιάσω επιβίωσε έναν κρόνο. Από τότε, το κεφάλι του είναι ένα μικρό λιβάδι, τα μαλλιά του αγριόχορτα. Δε τον χτενίζουμε πλέον, ασχολούμαστε με τον κήπο του! Είναι ο κακός σπόρος της Ορδής... και το Ανθύλλιο. Χωρίς περιστροφές, είναι βοτανολόγος, συλλέκτης και δρυϊδης, εφήμερος καλλιεργητής, νομαδικός αγρότης, συλλέκτης σποράς... είναι αυτός που αισθάνεται αυτό που ωθεί προς τα πάνω. Αυτός που ξέρει τι είναι βρώσιμο, τι μπορεί να μαγειρευτεί, τι είναι θεραπευτικό και τι θανατηφόρο. Η μητέρα του, αρκεί να πω ότι ονομαζόταν Σιφέ Φορέχης και ότι αυτή του τα έμαθε όλα –εκτός από την υπομονή. Φέρνω μπροστά σας την πάμπα, φέρνω μπροστά σας τη στέπα και την τούνδρα: ο Γιολ Στεππ Φορέχης!

« Δεν τον έχω κουρέψει εδώ και δύο εβδομάδες, αρνείται. «Νιώθει καλύτερα τα πράγματα» όταν είναι πιο μακριά, λέει. Είναι πιο όμορφος από τον Καρακόλ, περισσότερο άνδρας, το ίδιο αισθησιακός. Ο Καρακόλ... Είναι αχόρταγος, ποτέ δεν κουράζεται, άπιαστος, το πρόσωπο του από πανίδα αστράφτει, ζαρώνει, γελά,

γλιστρά πάνω στο παρκέ, γυρνά και χορεύει, δένει τόσο γρήγορα, δεν αφήνει στιγμή να χαθεί. Πάμε, η συνέχεια τώρα...

- Τείνουμε να πιστεύουμε ότι μια ορδή, είναι πρώτα από όλα ένας σπουδαίος Ανιχνευτής και ένας καλός Σίδηρος. Δεν υπάρχει αμφιβολία... Όμως πάντα ξεχνάμε ότι πριν από κάθε ίχνος, υπάρχει ένα προ-ίχνος. Ένα μικρό παλικάρι, αδύνατο, που τρέχει μπροστά, εντελώς μόνο, που ψάχνει τον δρόμο, που καταδιώκει τα μονοπάτια, που μοιάζει να φεύγει αλλά πάντα επιστρέφει σε εμάς. Για αυτόν, τα τοπία αποτελούν μύθους από όπου πρέπει να παρελάσει η πλοκή. Δεν υπάρχουν αναχώματα στοιβαγμένα από τον άνεμο αλλά αρχαία γκορς που κοιμούνται, ούτε φαράγγια σκαμμένα από τη βροχή, μόνο το μονοπάτι ενός φιδιού και τα σημάδια στα τοιχώματα, από τις μάχες του. Για αυτόν δεν υπάρχει ούτε ο άνεμος, αλλά λανθάνεμοι που ρυμουλκούν τη γη στην ταχύτητά τους και μας υποχρεώνουν να τους καταδιώξουμε για να τους σταματήσουμε, εάν μπορούμε να τους κρατήσουμε εκεί. Είναι ένα άγριο παιδί, που επιβίωσε χάρη στην πέρα του κανονικού διαίσθησή του, χάρη σε μια φαντασία της οποίας το εύρος μόνο υποψιαζόμαστε και στη συνεκτική του τρέλα. Στις ψυχές μας, βαπτίστηκε, μια για πάντα, «το Φως»: στις καρδιές μας, είναι ο *Αρβάλ Ρενταμάζ, ο εξερευνητής μας!*

π Ο Αρβάλ πηδά από την κερκίδα του και υπόκειται στο παιχνίδι των επευφημιών. Αμέσως, η συμπάθεια προς το πρόσωπό του αυξάνεται. Βγάζει από τον σάκο του κομμάτια ξύλου, μερικές πέτρες, ανεμούρια και εμβλήματα. Σε χρόνο μηδέν, σκιαγραφεί ένα μονοπάτι που ξεκινά από το έδαφος της βάρκας και καταλήγει σε ένα σωρό από σχοινιά. Μια δεκαριά Φρεόλ με κεχριμπαρί πουκάμισα (ναύτες) τον ακολούθησαν. Ο Αρβάλ γονατίζει και με ένα χτύπημα του ποδιού, βγάζει ένα φοβισμένο λαγουδάκι. Το επιστρέφει υπό τις φωνές των Φρεόλ και το προσφέρει σε μια κοπέλα. Δεν είπε ούτε μια λέξη. Μόνο κινήσεις. Ο Αρβάλ.

-Να τη που ήρθε... Ποια; Η στιγμή. Η στιγμή που δε θα μπορούσε ποτέ να σας παρουσιαστεί. Μερικές εκατοντάδες μέτρα στα δεξιά ή στα αριστερά του άξονα ενάντια στον άνεμο και θα τη χάνατε. Είναι έξι. Το γνωρίζετε τώρα. Τοποθετημένοι σε τρίγωνο κρούσης, πάντα στην πλώρη, για να σχίσουν – όπως το τσεκούρι – τον χείμαρρο. Χωρίς αυτούς, δε θα βρισκόμουν εδώ μπροστά σας να λέω τις αερολογίες μου. Χωρίς αυτούς, πολύ απλά δε θα υπήρχε η Ορδή. Αυτοί που τους έχουν δει να

αντιτίθενται, δεν τους μιλούν στον ενικό πλέον. Το κουράγιο για αυτούς έπαψε να είναι μια λέξη, έγινε μια καθημερινή πράξη, ένα συστατικό του αίματος, μια ιδιότητα των κοκάλων τους: ο Σίδηρος!

) Δεν υπήρχε πλέον ο παραμικρός Φρεόλ στον αέρα ή κρεμασμένος στις αντένες. Οι μάγειρες και οι βοηθοί τους έσπευσαν στις τελευταίες σειρές των κερκίδων, τα χέρια τους λαδωμένα, το κουτάλι στο χέρι. Οι οδηγοί άφησαν τις μηχανές τους. Μια γυναίκα θηλάζει το παιδί της όρθια χωρίς να του ρίχνει το παραμικρό βλέμμα. Απότομα, η φωνή του Καρακόλ άλλαξε, εγκατέλειψε τον στόμφο προκειμένου να δείξει ειλικρίνεια – μια τεχνική, τίποτα άλλο παρά μια επιπλέον τεχνική, με τα πιο εντυπωσιακά αποτελέσματα, όμως.

-Στη κεφαλή του, κοιτάζτε τον ήσυχα, πάρτε τον χρόνο σας, αφομοιώστε... Στη κεφαλή του, υπάρχει κάποιος για τον οποίο σίγουρα ακούσατε να μιλάνε και ίσως να καταλήξατε ότι δεν υπήρχε όπως υπάρχουμε εσείς και εγώ. Ή επιπλέον, ότι δεν ήταν τελείως άνθρωπος, φτιαγμένος με άλλους μύες από τους δικούς σας, δεν ξέρω... με άλλες ίνες. Αυτός ο κάποιος, είναι παρών, μπροστά σας. Μη του ζητήσετε να χαμογελάσει, και μη τον ρωτήσετε πως είναι. Θα τον δείτε να στέκεται όρθιος ακόμα και όταν οι βελανιδιές χαμηλώνουν το κεφάλι και πέφτουν. Τον είδα να δέχεται δύο φουριάνεμους. Δεν παραπονιέται ποτέ. Δεν έμαθε. Είναι ένας τύπος τον οποίο καταλήξαμε να αγαπάμε παρά αυτόν, παρά τον εαυτό του, όχι επειδή είναι ο καλύτερος από τη γενιά του – είναι ο καλύτερος – αλλά επειδή δεν ξέρει τι πάει να πει το να *εξαπατάς*. Θυμηθείτε τον ως τον ένατο, θυμηθείτε τον ως τον τελευταίο επειδή δε θα αποκτήσει γιο. Θέλω να σας δω όρθιους, θέλω να σας ακούσω επιτέλους: *ο Ανιχνευτής μας, ο Γκολγκότ!*

Ω Αφήστε τα γαμημένα σας χέρια να χτυπήσουν το ένα με το άλλο, χτυπήστε τα, πιο δυνατά, όσο ποτέ πριν. Δεν ξέρετε ποιος είμαι, κανένας δεν ξέρει. Ουρλιάζετε, ναι, ουρλιάζετε από τα βάθη του λαιμού σας! Εμείς, δεν έχουμε μηχανήματα, μυρίζουμε σκατά, δεν έχουμε παρά τα έντερά μας και τα κόκαλά μας να ζύσουμε, δεν ξέρετε τίποτα, μα τίποτα, ΤΙΠΟΤΑ!

) Ο Καρακόλ μας ανακοίνωσε μέσα στη φούρια. «Σοβ ο Γραφέας», «Πιέτρο Ντέλλα Ρόκκα, ο πρίγκιπας μας», «ο γεωμέτρης, Ταλβέγκ», «Φιρόστ ντε Τορόζ, υπερασπιστής και κυνηγός», αλλά η ένταση είχε πέσει σε μεγάλο βαθμό και δεν μπορούσαμε παρά να περάσουμε χαιρετώντας αξιοπρεπώς χωρίς να ισχυριστούμε ότι συναγωνιζόμαστε την ομοβροντία και το συναίσθημα, τη μανία που είχε ξεσπάσει με την παρουσίαση του Γκολγκότ, ο οποίος είχε προχωρήσει, με τη γροθιά υψωμένη, έχοντας αυτή την δυσερμήνευτη έκφραση που οι περισσότεροι οπτιμιστές την αποκαλούσαν χαμόγελο, οι υπόλοιποι μια γκριμάτσα.

Χωρίς κανένα λόγο, ο τροβαδούρος μας είχε παρέμβει στη συνηθισμένη σειρά της παρουσίασης, είχε καταστρέψει την πιθανή κορύφωση της προσοχής και αποφάσισε ότι ο Εργκ θα ολοκλήρωνε. Γιατί ο Εργκ; «Επειδή εξασφαλίζει το θέαμα, μικρέ!» μου είπε κοιτάζοντας με από πάνω έως κάτω, σαν ένας μεγιστάνας του τσίρκου. Η συνέχεια, το παραδέχομαι, δεν τον αδίκησε...

ii. *Παράθεση πρωτότυπου κειμένου*

La Horde Du Contrevent

Une certaine qualité des os

π Doit-on saluer maintenant ?

— Un petit rappel d’abord... Pour ceux qu’on vient d’extraire de la cale, sachez qu’une Horde se compose d’un Fer, à six membres – ce sont les barbares que vous voyez au pied du gradin ! D’un Pack de seize piétons – le troupeau que vous apercevez là, sur ces quatre rangs ! Et d’une traîne – les trois silhouettes à moitié alphabétisées que vous devinez là-haut. À tout geigneur tout honneur, nous commencerons par l’arrière pour revenir, progressivement – concentrez-vous c’est difficile – vers l’avant !

) Les Fréoles, bon public, sont déjà passés du sourire au rire. Massés sur leur gradin, ils retrouvent des réflexes de match et font circuler fiasques et gourdes en pointant leur doigt vers l’un ou l’autre d’entre nous.

— On ne les présente jamais qu’à moitié... On les prend dans les villages et on les jette ! On les cache à l’arrière pour leur confier les charges... Ils sont nos chiens de traînées, nos molosses à harnais – nos laboureurs. Ceux sans qui nous n’aurions ni habits ni vaisselle, ni outils ni couchage, ni outres de gnole, ni barriques d’eau. J’ai nommé la misère, j’ai nommé la poussière, j’ai nommé : les crocs !

π Barbak avance son immense carcasse de remorqueur en premier. Il masque à moitié Sveziest, rougissant d’honneur, et Coriolis, dont la présence sur le parquet a déchaîné les sifflements admiratifs.

— Eux au moins savent tirer quelque chose de leurs femmes ! lance un Fréole entre deux goulées de houblon.

— Et tu n’as pas encore vu l’aéromaîtresse !

— Devant eux, mesdames et messieurs, au sixième de nos rangs mais au premier pour le talent, se trouvent abrités nos quatre artisans. Le premier travaille le bois, le second le fer, la troisième le feu. Leur nom ? Silamphre, Léarch et Callirhoé. Et le quatrième, diront ceux qui suivent ? Le quatrième hameçonne l'espoir. C'est un homme magnifique, un pêcheur dont la ligne pend au-dessus de vos têtes, dont les poissons sont nuages, dont la mer est au ciel. Il nous a sauvés bien des jours d'une chasse impossible ou avare. On lui doit nos meilleurs petits déjeuners lorsqu'il laisse flotter, sous la voûte des étoiles, ses cerfs-volants à trappe pour les retirer matin. On l'appelle selon l'humeur le braconnier des nues, le mendieur d'azur ou l'airpailleur. Accueillez-le comme il se doit : *Larco Éolo Scarsa*!

— Larco s'avance, ému, avec sa cage volante flottant au bout de sa corde, entre les mâts. Les Fréoles sont épatés de découvrir cette fonction qui n'existait pas dans les hordes précédentes. Et pour cause : Larco n'a pas été formé comme nous à Aberlaas. C'est un Oblique qui nous a rejoints et qui a su s'inventer une utilité. Derrière lui a avancé ma petite Callirhoé.

— Notre feuleuse : cuisson, cuisine et poterie, jette Caracole.

« Notre forgeron, le cogne-tout » suit le salut de Léarch. « Notre homme des bois » celui de Silamphre qui agite, jovial, sa main en sortant des bols et des boos de son sac, des pales sculptées, de petites traceuses, des girouettes...

— Mais passons au cinquième rang, qui comporte, comme il se doit...

— Cinq membres !

— Oui. Et le quatrième rang ?

— Quatre !

— Le troisième ?

— Trois !

— Je vois que vous savez *compter*. Moi aussi, mais surtout des histoires...

Alors ce cinquième... Ils sont frères, et plus encore : ils sont jumeaux ! Ils viennent des franges glacées de la bande de Contre. Ils ont poussé tout seuls et beaucoup mieux que d'autres, en large, en long et en travers ! Dans la Horde, ils sont là : un ! pour porter ; deux ! pour supporter ceux qui portent, trois, pour prendre en pleine gueule le

rafalant du bord de fuite et couvrir de leur carrure la traîne... Ils sont inamovibles, sachez-le – Horst à gauche et Karst à droite –, nos deux fameux ailiers : *les Dubka* !

Bonne pâte, les frangins sortent du rang, bras sur l'épaule l'un de l'autre, et ils se balancent devant les Fréoles. Braves bouilles de mioches éternels, pas chipoteurs, gentils au tréfonds. Comme je les apprécie ces deux-là ! Si on leur avait donné une pierre à chaque service qu'ils ont rendu, ils auraient une tour qui toucherait le ciel aujourd'hui.

— Blotties entre les Dubka en cœur de Pack, blotties et couvées, lovées, fragiles, notre bien le plus précieux, trois, oui... trois femmes ! La première est d'ailleurs plus qu'une femme : c'est un pur ruisseau. Elle est notre cueilleuse et sourcière, la seule dont on ne puisse jamais se passer, la seule que j'aime : Aoi Nan !

« Je suis tellement surprise que je trébuche en ébauchant ma révérence. Les Fréoles redoublent d'applaudissements, sifflent des notes aiguës, ils me déshabillent du regard... Pour eux, j'existe depuis seulement quatre secondes...

— À sa gauche, amis au nez qui coule, à la gorge cracheuse d'autre chose que poèmes, celle-ci est pour vous, nous vous l'offrons, et à bon prix...

— On vous la donne, elle vaut rien ! rauque Golgoth.

— Notre soigneuse des plaies de l'âme et du corps, psychologue et médecin, vétérinaire de la harde, cajoleuse au besoin, je vous présente, orphelin que nous sommes, notre maman : *Alme Capys* !

Ω Le poids mort du troupeau, ouais, pire qu'un traîneau, la Capys : une vache à lait, au mieux. Sans lait. Et laide. À quoi elle sert, ce tas ? J'ai jamais compris les hordonnateurs là-bas dessus. Soigner quoi ? Soigner qui ? Si t'es malade, tu te bats, tu vas pas chougner dans les jupes d'une femelle qui va te donner un bol de soupe, caffi de feuilles de saule, à dégueuler du vert par les naseaux toute la nuit ! Et ça virevolte devant les matelots, avec son sac à patates, ça se croit regardable... Virez-moi ce boulis...

« Qu'elle est jolie ce soir, à la lueur des lanternes à huile... Elle a pris le temps de se laver entièrement et ses cheveux châtain clair, encore humides, frisent. La longue robe vert jade qu'elle a revêtue fait ressortir ses yeux et ses formes. Elle sourit aux galéjades des Fréoles : « Maman, j'ai mal ! », « Je me suis tordu le pouce, viens voir ! » Steppe la regarde (c'est drôle) comme s'il la découvrait gironde pour la première fois.

— La cinquième et dernière femme que je vais avoir l'honneur et l'avantage de faire scintiller sur ce parquet, vous la connaissez tous – au moins de nom. Sa mère est célèbre jusqu'au fond des puits de la bande de Contre ; sa grand-mère est tout simplement une légende. À elles trois, elles ont ouvert la lignée Melicerte, dans une charge intellectuellement aussi prestigieuse, sinon plus, que celle de Scribe. Elle a survécu à l'âge de dix ans au furvent qui l'a consacrée. Elle nous a évité plusieurs fois la mort – en toute amitié ! Elle fait partie de l'élite des vingt aéromaîtres qui sont gravés sur le marbre de l'Hordre. Elle a en outre l'élégance, elle a la noblesse, elle a cette intuition du souffle qui sidère et qui ravit, j'amène devant vous la petite-fille de Matzukaze : Oroshi Melicerte !

) Les applaudissements qui suivent ne sonnent pas sur le même timbre, un peu négligé, des précédents. Il y a d'abord une forme de solennité, qui tarit le tohu-bohu, et une tenue des poignets et des mains qui signale le respect. L'intense respect. Oroshi a descendu les marches avec ce port indéfectiblement altier qui la caractérise, et ce regard que je ne me souviens pas d'avoir surpris éteint, en trente ans de vie partagée. Cette fille cherche, elle cherchera inlassablement, jusqu'à la faux, le sens de tout cela. Comme moi. Notre lien n'est pas de titre ni d'intellect : il est à la pliure de cette quête – comprendre. Plus qu'aucun des autres, nous nous demandons. D'où vient le vent, où naît-il ? Non, ça c'est ce que les hordonnateurs veulent que l'on se demande, c'est la réponse qu'ils escomptent nous voir rapporter, à la manière de braves chiots. (Ou bien enterrer avec nous afin de laisser intact l'espoir ? À moins bien entendu qu'ils ne sachent. Qu'ils sachent depuis longtemps ce qu'il y a au Bout, mais ils envoient depuis des siècles des Hordes...) Plutôt cette question rêche : pourquoi contrer ?

Pourquoi acceptons-nous de consacrer notre vie à aller quérir une origine que personne n'a jamais pu atteindre ? Parce que nous pensons justement y parvenir n'est pas la bonne réponse. Décidément pas. Il y a pire : ce n'est pas encore la bonne question, elle non plus. Cherche encore, petit scribe, cherche jeune chiot, cherche...

≈ Elle ne s'est jamais prise pour une crotte, l'Oroshi, regardez-moi ça. Elle nous toise de haut, avec ses babéoles dans les cheveux et son sourire frisquet. L'élite des aéromaîtres peut-être mais ça n'empêche pas de rester simple. Je voudrais la voir à l'arrière, tirer mon traîneau ! Caracole en fait trop pour sa pomme. Tout le monde est indispensable ici, Aoi ou Sveziest autant qu'elle ! Elle fait son boulot, c'est tout !

π Trois girouettes en or et cuivre surnagent de sa coiffe recherchée. Son haïk est d'un blanc crème qui prend agréablement la lumière chaude des lanternes. J'aime ce qui se dégage d'elle, ce qu'elle inspire : estime. Avant toute séduction.

— Puisque nous abordons le quatrième rang de la Horde et que je vous sens – attentifs, toujours certes, mais avides aussi d'éclats et d'action – je vais subtilement me retirer pour laisser cet espace à ceux qui sauront mieux l'occuper ! L'un affaite les faucons, l'autre les autours ; l'un privilégie la dureté du dressage, le respect strict des règles et des codes du métier ; l'autre fait confiance à l'oiseau, guide plus qu'il n'impose, s'appuie sur la connivence plutôt que sur l'obéissance. Tous deux sont d'excellents dresseurs et ils vont vous le démontrer. Voici le fauconnier, voilà son alter ego l'autoursier ! Place à la parade des *oiseliers* !

L'idée, naturellement, venait du troubadour. Nous l'avions testée avec succès dans plusieurs villages. Elle aërait sans conteste la présentation qui confinait auparavant au défilé répétitif. Notre fauconnier s'approcha en premier. Il demanda à Caracole de hisser un cerf-volant sur l'extrados duquel il avait ligoté une perdrix.

— L'un de vous aurait-il plaisir à piloter la perdrix ? demanda Darbon aux Fréoles amassés.

— Cerviccio va piloter ! C'est notre meilleur élément, annonça le commodore.

) Un jeune matelot aux allures nonchalantes, vaguement éméché, se leva à contrecœur sous les exhortations : « Cerviccio ! Cerviccio ! Cerviccio ! » Avec une moue, il prit des mains de Caracole les deux poignées d'étain, et rejeta d'un coup de tête ses cheveux noirs en arrière. Aussitôt, il se passa quelque chose. Dans ses mains, la bobine lâcha d'une coulée une bonne toise de fil et le cerf-volant, brusquement, s'éleva. Déjà des mousses avaient pris sur eux de grimper au mât de hune y affixer torches et lanternes afin d'éclairer au mieux l'évolution de l'écoufle. Capricieux, le vent faisait teinter les câbles, remuait les voiles ferlées, il actionnait par à-coups les éoliennes de stabilisation mais rien de tout cela ne semblait gêner le jeune pilote en penailles, qui se déplaçait maintenant sur toute la surface du terrain de plate sur d'improbables chaussons, en pas chassés et en glissades... Caracole me fit un clin d'œil qui en disait long et il se retourna, soudain sérieux, vers le fauconnier pour l'encourager à agir. Darbon déchaperonna son gerfaut préféré, au plumage d'un blanc très pur et le maintint quelques instants par les lanières qui entravaient ses pattes, en le présentant aux Fréoles. La beauté de l'oiseau déclencha des murmures d'admiration. Au-dessus de lui, le cerf-volant décrivait des vrilles ronflantes, plongeait et remontait, prêt manifestement à en découdre. Il n'y avait cependant rien de précis à gagner, sinon le plus précieux : l'estime de l'Escadre frêle, élite des Fréoles – ou la nôtre envers eux.

^ Darbon jeta son tiercelet sans même lui offrir une beccade et le gerfaut monta d'essor, entamant une carrière de droit fil dans le vent. Qu'il eût avué le leurre ficelé sur l'écoufle n'avait rien de très-évident tant il prit l'air, volant d'assurance, et promptement se guinda par-dessus mâts et nuées... Le jeune Fréole, à l'aise dans ses escafignons, dansait quelque farandole sur la boiserie, sans pour autant perdre de vue la querelle, essentiellement d'adresse, que nous lui propositions. Un tantinet nerveux, Darbon allait d'emblée tapoter le taquet afin d'affriander l'oiseau quand il avisa toutefois une tache claire – ledit faucon – et, au public assemblé, la désigna. Le gerfaut, entamant un degré, naviguait maintenant vent en queue, à quelques dizaines de toises au-dessus de l'écoufle blanche du Fréole, taillée en trapèze et supportant la perdrix. Sans tourner plus avant, le faucon ferma brusquement ses ailes et dagua en direction de sa proie. Si le Fréole avait, par défi, maintenu en une certaine fixité son cerf-volant, il n'eut, pour réagir adéquatement, qu'une infime portion de temps, laquelle il mit pourtant à profit, esquivant avec brio l'attaque en virant sur l'aile et

amorçant force vrilles tombantes qu'il redressa céans. L'espace compris entre les deux mâts centraux et leurs vergues offrait, à cette joute, une scène très-circonsrite qui ajoutait à l'intérêt du moment. Bel oiseau de travail, le tiercelet n'allait certes pas se décourager pour une esquivade et il entama une nouvelle carrière, vent debout, se haussant sans grande difficulté bien au-dessus du navire et commandant, ainsi qu'il le devait, à la sphère de tous les possibles. Sa deuxième, sa troisième puis sa quatrième attaque n'eurent guère plus de succès que la première, mais il usa à plein de cette faculté qu'ont les falconidés de s'arrêter au plus fort de leur vitesse en ouvrant subitement leurs ailes pour se porter à un niveau équivalent à celui dont ils sont partis. Cette technique, dite ressource, lui donna, sans effort supplémentaire, l'occasion de fondre sur l'écoufle une bonne dizaine de fois, sans autre résultat que d'accrocher par une fois la toile et par deux fois de buffeter très-spectaculairement, au point que Darbon crut que son gerfaut avait pris coup. Les passades s'accumulèrent. Le Fréole montrait une dextérité étonnante, suscitant icelle l'engouement de ses pairs – et la rancœur d'un Darbon que je supputais fulminant de voir ainsi sa merveille humilier – croyait-il exagérément – son maître. L'intelligence toutefois du matelot était supérieure à son orgueil si bien qu'il mit fin à sa domination en ralentissant (très-discrètement) ses esquives de sorte que le faucon, lui infatigable, parvienne finalement à dérompre l'écoufle et à lier sa proie au sol, sous la ferveur acclamante des Fréoles, beaux joueurs davantage que nous-mêmes. Maladroitement, Darbon refusa à son oiseau de faire courtoisie, sentant peut-être ce que sa victoire devait à la complaisance de son adversaire, et il se retira sur le gradin en lui donnant quart de gorge.

Mon tour d'entrer en scène était donc arrivé...

— Notre grand maître l'Autoursier et ses lièvres !

) Combien je préférais, de nos deux oiselières, l'autoursier ! Il fit une démonstration toute simple, à base de lièvres lâchés sur le pont qui couraient se cacher dans les amas de cordes, galopèrent éperdus, sauvaient leur peau ou finissaient empiétés par l'autour et dévorés crus, à glaçants coups de bec, sous les cris des femmes. Plus que sa jovialité, plus que son humour sans prétention, plus que la façon si agréable qu'il avait

de faire partager son enthousiasme et son amour des oiseaux, je l'appréciais pour sa vision du monde, si proche, par bien des angles, de la mienne. La fauconnerie, comme tout art, trahissait, dans le choix même des oiseaux à dresser et avant même tout dressage, un profond rapport aux choses. Les oiseaux de haut vol, comme les faucons, fascinent, pour faire vite, ceux qui privilégient la verticalité des rapports, la hiérarchie et la transcendance. Leur façon de s'élever, par carrières successives et degré, leur façon de ramer, fondée sur la force, leur façon de fondre tel un dieu vengeur sur leur proie, en font un symbole évident du pouvoir. L'autour, autant le dire, c'est tout autre chose. Oiseau de bas vol, ce voilier saillant n'a pas son pareil pour poursuivre ses proies à travers les taillis et les branches, au ras du sol, voire à les saisir au ventre des buissons. L'autour est l'oiseau de l'immanence, une foudre horizontale, capable de sauts ascendants, de quasi-voltes en l'air, d'une promptitude magnifique. Il chasse sur un plan transperçant, il troue et il parcourt, il est transversal, à même la terre, il atteint en trois battements sa vitesse optimale, il peut s'élever facilement vent arrière quand le faucon en est foutrement incapable. Il a la *puissance* mais ne cherche aucun pouvoir – puisque justement, il *peut*.

— Nous entrons maintenant au cœur du mystère... L'homme que je vais à peine vous montrer a survécu à un chrone. Depuis lors, son crâne est une courte prairie, ses cheveux des herbes folles. On ne le coiffe plus, on le jardine ! Il est de la Horde la mauvaise graine... et le Fleuron. Tout de go botaniste, cueilleur et druide, planteur éphémère, paysan nomade, cultivateur à la volée, capteur de semailles... Il est celui qui sent ce qui pousse amont. Qui sait ce qui se mange, ce qui se cuit, ce qui soigne et ce qui tue. Sa mère, qu'il me suffise de dire qu'elle s'appelait Siphaé Phorehys et qu'elle lui a tout appris – sauf la patience. J'amène devant vous la pampa, j'amène devant vous le veld et la toundra : Yol Steppe Phorehys !

« Je ne l'ai pas tondu depuis deux semaines, il refuse. Il « sent mieux les choses » lorsque c'est plus long, dit-il. Il est plus beau que Caracole, plus homme, tout aussi sensuel. Caracole... Il est insatiable, jamais ne fatigue, un feu follet, son visage de faune pétille, se plisse, rit, il glisse sur le parquet, volte et danse, tellement vite il enchaîne, ne laisse ni pause ni blanc, allez hop, la suite maintenant...

— On croit volontiers qu'une horde, c'est avant tout un grand Traceur et un bon Fer. Sans doute... Mais on oublie toujours qu'avant toute trace, il y a une avant-trace. Un petit gars, pas épais, qui court devant, tout seul, qui cherche la piste, qui traque les passes, qui semble fuir mais toujours nous revient. Pour lui, les paysages sont des mythes dont il faut défiler la trame. Il n'y a pas de buttes accumulées par le vent mais des gorges anciens qui dorment, pas de canyons creusés par la pluie, seulement le passage d'un serpent et la marque, sur les parois, de ses combats. Il n'y a même pas pour lui de vent, mais des fauvents qui remorquent la terre à leur allure et nous obligent à les poursuivre pour les stopper, si l'on peut, si l'on y tient. C'est un enfant sauvage, qui a survécu grâce à son intuition hors du commun et grâce à un imaginaire dont on soupçonne à peine l'étendue et la cohérente folie. Dans nos âmes, il a été baptisé, une fois pour toutes, « la Lueur » ; dans nos cœurs, il est *Arval Redhamaj*, *notre éclaireur* !

π Il bondit de son gradin et se prête au jeu des ovations. Son capital de sympathie est immédiat. Il sort de son sac des morceaux de bois, quelques pierres, des manches à air et des gonfalons. En un rien de temps, il balise un chemin qui part du terrain de plate et aboutit à un tas de cordes. Une dizaine de Fréoles aux chemises ambre (des matelots) l'ont suivi. Il s'agenouille et, d'un coup de patte, en sort un lapineau apeuré. Il le ramène sous les cris des Fréoles et l'offre à une fille. Il n'a pas prononcé un mot. Que des gestes. Arval.

— Le voici venu... Qui ? Le moment. Le moment qui aurait pu ne jamais se produire pour vous. Quelques centaines de mètres à droite ou à gauche de l'axe de contre et vous le ratiez. Ils sont six. Vous le savez maintenant. Disposés en triangle de percussion, toujours à la proue, à fendre – comme à la hache – le flux. Sans eux, je ne serais pas ici devant vous à multiplier mes arlequinades. Sans eux, il n'y aurait tout simplement pas de Horde. Ceux qui les ont vus contrer ne les tutoient plus. Le courage pour eux a cessé d'être un mot, il est devenu une certaine consistance du sang, un acte quotidien, une certaine qualité d'os : le Fer !

) Il n'y a désormais plus le moindre Fréole en l'air ou accroché aux vergues. Au dernier rang des gradins, les cuisiniers et leurs aides ont accouru, les mains huileuses,

la cuillère à la main. Les machinistes ont laissé leurs machines. Une femme allaite son enfant debout sans lui jeter le moindre regard. Subitement, la voix de Caracole a changé, elle a quitté l'emphase pour s'inscrire dans la sincérité – une technique, rien qu'une technique de plus, la plus redoutable dans ses effets, nonobstant.

— À sa tête, regardez-le tranquillement, prenez votre temps, imprégnez-vous... À sa tête, il y a quelqu'un dont vous avez tellement entendu parler que vous avez peut-être fini par croire qu'il n'existait pas comme vous et moi nous existons. Qu'il n'était pas, ou plus, tout à fait humain, construit avec d'autres muscles que les vôtres, je ne sais pas... avec d'autres fibres. Ce quelqu'un, il est à présent devant vous. Ne lui demandez pas de sourire, et ne lui demandez pas comment il fait. Vous le verrez tenir debout quand même les chênes baissent la tête et se couchent. Je l'ai vu encaisser deux furvents. Il ne se plaint jamais. Il a pas appris. C'est un type qu'on finit par aimer malgré lui, malgré soi, pas parce qu'il serait le meilleur de sa lignée – il est le meilleur – mais parce qu'il ne sait pas ce que veut dire *tricher*. Souvenez-vous-en comme le neuvième, souvenez-vous-en comme le dernier parce qu'il n'aura pas de fils. Je veux vous voir debout, je veux vous entendre enfin : *notre Traceur, Golgoth* !

Ω Lâchez vos putains de mains l'une contre l'autre, cognez dedans, ouais, plus fort que vous ne l'avez jamais fait ! Vous savez pas qui je suis, personne sait ! Gueulez ouais, gueulez jusqu'à plus gorge ! Nous, on n'a pas de machines, on pue la merde, on a que nos boyaux et nos os à racler, vous savez rien, mais rien, RIEN !

) Caracole nous annonça dans la foulée « Sov le Scribe », « Pietro Della Rocca, notre prince », « le géomètre Talweg », « Firost de Toroge, pilier et chasseur », mais l'intensité avait chuté d'un sérieux cran et nous ne pouvions que passer en saluant dignement sans prétendre rivaliser en quoi que ce fût avec le tonnerre et l'émotion, la furie qu'avait déclenchée la présentation de Golgoth, lequel s'était avancé, poing levé, avec cette mimique indéchiffrable que les plus optimistes appelaient sourire, les autres une grimace. Sans aucune raison, notre troubadour avait interverti l'ordre habituel de présentation, ruiné la montée en puissance de l'attention et décidé qu'Erg achèverait.

Pourquoi Erg ? « Parce qu'il *assoure* le spectacle, petit ! » me toisa-t-il, en magnat du cirque. La suite, autant le concéder, ne lui donna pas tort...

5. Γ' Μέρος

i. Σχολιασμός του πρωτότυπου κειμένου

Το παραπάνω απόσπασμα προέρχεται από το τέταρτο (ή δέκατο έκτο, σύμφωνα με την αρίθμηση) κεφάλαιο του βιβλίου με τίτλο «Une certaine qualité des os» (= Μια ιδιότητα των οστών) όπου οι πρωταγωνιστές μας συναντούν την *φενγαλέα Μοίρα*, το πιο ισχυρό πλοίο του στόλου των Φρεόλ, μιας εκ των φυλών του βιβλίου. Πρόκειται για ένα πλοίο – τεχνολογικό επίτευγμα, καθώς διασχίζει πολύ μεγάλες αποστάσεις σε ελάχιστο χρόνο (π.χ. μερικές σελίδες πριν το παρόν απόσπασμα, συζητώντας με τους καπετάνιους του πλοίου, σχετικά με το χρόνο που θα χρειαστεί η ομάδα για να φτάσει στη Νόρσκα, μια περιοχή του βορρά, οι καπετάνιοι απαντούν ότι με το πλοίο θα χρειαστούν περίπου τέσσερις μήνες ενώ με τα πόδια, τέσσερα χρόνια περίπου!).

Οι Φρεόλ υποδέχονται με χαρά τους ήρωες στο πλοίο τους, προσφέροντάς τους ρούχα, φαγητό, δώρα, παρέα. Είναι μια ευκαιρία για την ομάδα να ξεκουραστεί και να ανακτήσει δυνάμεις, να χαλαρώσει. Επιθυμώντας να ανταποδώσουν το θερμό καλωσόρισμα, ένα από τα μέλη της ομάδας, ο Πιέτρο, προτείνει ο τροβαδούρος της Ορδής, ο Καρακόλ, που στο παρελθόν αποτελούσε μέλος του πληρώματος του πλοίου, να κάνει μια παρουσίαση των μελών από τα οποία αποτελείται η 34^η Ορδή στους Φρεόλ. Δεν πρόκειται βέβαια για μια απλή παρουσίαση, καθώς περιλαμβάνει και μια επίδειξη ικανοτήτων μερικών μελών της Ορδής.

Σχεδόν ολόκληρη η παρουσίαση αυτή παρατίθεται επάνω, είναι το κείμενο πηγή (ΚΠ). Όπως διαπιστώνουμε κατά την ανάγνωση του αποσπάσματος, υπάρχει συχνή εναλλαγή των αφηγητών, οι οποίοι προέρχονται αποκλειστικά από την Ορδή. Η εναλλαγή αυτή δηλώνεται με ένα σύμβολο πριν την παράγραφο π.χ. έχουμε **Ω** όταν ο αφηγητής είναι ο Γκολγκότ, **π** όταν είναι ο Πιέτρο, **)** όταν είναι ο Σοβ κ.ο.κ. Ο αφηγητής αλλάζει κατά τον ίδιο τρόπο και στο υπόλοιπο βιβλίο. Υπάρχει μάλιστα μια σελίδα στην αρχή του βιβλίου, όπου αναγράφονται όλα τα σύμβολα, και σε ποιον ήρωα αντιστοιχεί το καθένα. Στο ΚΠ τον λόγο έχουν οι παρακάτω ήρωες:

π = Πιέτρο Ντέλλα Ρόκκα, ο πρίγκιπας

) = Σοβ Στρόκνις, ο γραφέας

¬ = Ταλβέγκ Αρσιππέ, γεωμέτρης

◁ = Αόι Ναν, συλλέκτρια και ραβδοσκόπος

Ω = Γκολγκότ, ο ανιχνευτής

$\approx$ = Κοριόλις, σκυλόδοντο, δηλαδή αχθοφόρος

$\wedge$ = ο εκπαιδευτής διπλοσάινων

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το παραπάνω σύστημα για να δείξει και τους σχηματισμούς που παίρνει η Ορδή, όταν έρχεται αντιμέτωπη με κάποιον ισχυρό άνεμο, τοποθετώντας τα σύμβολα ανάλογα με τη μορφή του σχηματισμού. Κάτι άλλο που αξίζει να σημειωθεί σχετικά με το βιβλίο, είναι ότι η αρίθμηση είναι αντίστροφη τόσο στις σελίδες όσο και στα κεφάλαια· δηλαδή, το βιβλίο ξεκινά από την σελίδα 548 (στην έντυπη μορφή του) και τελειώνει στην σελίδα 0, και ενώ σύμφωνα με την αρίθμηση των κεφαλαίων ξεκινάμε διαβάζοντας το τελευταίο κεφάλαιο, στην πραγματικότητα διαβάζουμε το πρώτο (αυτό συμβαίνει και στην έντυπη και στην ηλεκτρονική μορφή του βιβλίου)!

Αναφορικά με την αφήγηση, όπως διακρίνεται στο ΚΠ, παρόλο που υπάρχουν πολλοί αφηγητές, επομένως και πολυφωνία (αν και πρόκειται για εσωτερικό μονόλογο στην πλειοψηφία των περιπτώσεων και όχι συζήτηση των απόψεων αυτών) αναμφίβολα υπάρχουν κοινά στοιχεία στο ύφος των διαφόρων αφηγητών. Πιο συγκεκριμένα, μια γλαφυρότητα, παραστατικότητα και ζωντάνια, που επιτυγχάνεται μέσω αναλυτικών περιγραφών και εικόνων (κυρίως οπτικών), καθώς και μια λυρική διάθεση διέπει τον λόγο των αφηγητών.

Παράλληλα με αυτήν τη γλαφυρότητα συνυπάρχει και ένα πιο τεχνικό κομμάτι, μια ειδική ορολογία, η οποία είναι αρκετά εξειδικευμένη. Έτσι, ο αναγνώστης ενδέχεται να δυσφορήσει αρχικά καθώς θα πρέπει να διακόψει την ανάγνωση του κειμένου και να ανατρέξει σε λεξικά. Και σημειώνουμε αρχικά, διότι αφότου μάθει τις σημασίες των όρων που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας και ξαναδιαβάσει το κείμενο, θα δει ότι η επιλογή αυτών ήταν πολύ προσεκτική και καθόλου τυχαία, αφού προσδίδει και αυτή επιπλέον ζωντάνια και παραστατικότητα στο ΚΠ. Δεν είναι όμως μόνο η τεχνική αυτή ορολογία που καθιστά δύσκολη, θα λέγαμε, την ανάγνωση του ΚΠ και του βιβλίου κατ' επέκταση. Διαβάζοντας το κείμενο, διαπιστώνει κανείς ότι υπάρχουν αρκετές λέξεις, η σημασία των οποίων δεν απαντάται σε λεξικά· πρόκειται καθαρά για επινοήσεις του συγγραφέα. Όταν μάλιστα, απουσιάζει κάποιου είδους περιγραφή ή επεξήγηση, ή ακόμη δεν ξανασυναντούμε τον όρο αυτόν στο υπόλοιπο βιβλίο, μόνο

υποθέσεις μόνο να κάνουμε για τη σημασία αυτού, με τη βοήθεια του συγκεκριμένου και της φαντασίας μας.

Η γλώσσα επομένως του ΚΠ είναι αρκετά δύσκολη και περίπλοκη, και προκειμένου κάποιος να την καταλάβει, θα χρειαστεί να επιστρατεύσει όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του. Στην περίπτωση δε της απόπειρας μετάφρασης αυτού, χρειάζεται ακόμη μεγαλύτερη, περισσότερο συστηματική και επίμονη προσπάθεια, για την επίλυση των προβλημάτων που αυτό θέτει, κάτι το οποίο θα εξεταστεί στις ενότητες που ακολουθούν.

ii. Η μεταφραστική εντολή

Πάντα πριν το ξεκίνημα της μεταφραστικής διαδικασίας, υπάρχουν ορισμένες παράμετροι σχετικά με το δύο κείμενα, το ΚΠ και το κείμενο-στόχος (ΚΣ), που ο μεταφραστής οφείλει να διασαφηνίσει ώστε να διαπιστώσει που διαφοροποιούνται και που συμφωνούν τα κείμενα αυτά. Το σύνολο των παραμέτρων αυτών, ονομάζεται *μεταφραστική εντολή*, και για τη σημασία αυτής μίλησε εκτενώς η Christiane Nord. Σύμφωνα με την Nord, ο ρόλος της μεταφραστικής εντολής είναι να μας προσφέρει τις εξής πληροφορίες και για τα δύο κείμενα (Nord, όπως αναφέρεται στο Munday, 2004) :

- επιδιωκόμενες κειμενικές λειτουργίες: το ΚΠ ανήκει στο λογοτεχνικό είδος, όντας μυθιστόρημα φαντασίας. Επιπροσθέτως, λαμβάνοντας υπ' όψιν τα όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα περί ύφους της γλώσσας και του λεξιλογίου που χρησιμοποιήθηκε, εύκολα προκύπτει ότι το ΚΠ επιτελεί την εκφραστική λειτουργία, όπως αυτή ορίζεται από την Katarina Reiss (Reiss, όπως αναφέρεται στο Munday, 2004). Το ΚΣ διατηρεί την λειτουργία αυτή στη γλώσσα-στόχο (ΓΣ).
- δέκτες: στο ΚΣ, οι δέκτες του κειμένου είναι το αναγνωστικό κοινό που ομιλά την ελληνική, και εξ αυτών ακόμη περισσότερο οι αναγνώστες που τους αρέσουν τα μυθιστορήματα φαντασίας με στοιχεία φιλοσοφίας, καθώς το έργο εκτός από αυτή του φανταστικού, έχει και μια φιλοσοφική διάσταση. Στο ΚΠ, οι δέκτες έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα, με τη διαφορά ότι ομιλούν τη γαλλική αντί της ελληνικής.
- χρόνος και τοποθεσία πρόσληψης του κειμένου: το ΚΠ εκδόθηκε για πρώτη φορά σε ηλεκτρονική μορφή το 2012, στην Γαλλία. Το ΚΣ ολοκληρώθηκε φέτος, στην Ελλάδα, και διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή. Ωστόσο, η χρονική αυτή διαφορά δεν έχει κάποια ιδιαίτερη σημασία, καθώς είναι μικρό το διάστημα που παρεμβάλλεται μεταξύ της υλοποίησης των δύο κειμένων.
- μέσο: το ΚΠ είναι απόσπασμα από ένα ηλεκτρονικό βιβλίο (e-book) και περιλαμβάνει αρκετά σύμβολα ως αναπόσπαστο τμήμα του κειμένου. Στο ΚΣ τα σύμβολα αυτά διατηρούνται.

- κίνητρο: Το ΚΠ έχει ως σκοπό να ψυχαγωγήσει, να διασκεδάσει τους αναγνώστες, προβληματίζοντάς τους ταυτόχρονα αναφορικά με κάποια σημεία της ιστορίας των Ορδών. Το ΚΣ έχει τον ίδιο στόχο.

iii. Μεταφραστικά προβλήματα και οι τρόποι αντιμετώπισης αυτών

Έχοντας προσδιορίσει τη μεταφραστική εντολή, μπορούμε πλέον να ξεκινήσουμε τη μετάφραση του ΚΠ. Κατά τη διαδικασία αυτή αντιμετωπίσαμε αρκετά προβλήματα. Ακολουθούν αυτά, χωρισμένα σε υποκατηγορίες.

➤ **Ο τίτλος**

Το πρώτο εκ αυτών των προβλημάτων, ήταν το δίλημμα στο οποίο περιήλθαμε σχετικά με τη μετάφραση του τίτλου. Αυτολεξεί, σύμφωνα με το λεξικό, η μετάφραση του *La Horde du Contrevent* είναι *Η Ορδή του Παντζουριού*, μια μετάφραση τουλάχιστον άστοχη, αν όχι γελοία. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί εδώ τον όρο «Contrevent» σπάζοντάς τον επί της ουσίας στα επιμέρους συστατικά του, οπότε η μετάφραση του τίτλου διαμορφώνεται ως *Η Ορδή ενάντια στον Άνεμο*. Ωστόσο, κρίναμε ότι και αυτός ο τίτλος επιδεχόταν αλλαγών, καθώς έτσι μοιάζει να εννοείται ότι ήδη γνωρίζουμε για ποια ορδή πρόκειται και ότι το παρόν βιβλίο είναι μια νέα περιπέτεια για αυτήν. Έτσι, η μετάφραση που τελικά επιλέξαμε ήταν *Η Ορδή του Ανέμου*, καθώς πιστεύουμε ότι αποτυπώνει αρκετά καλύτερα σε σύγκριση με τις λοιπές επιλογές το θέμα και το περιεχόμενο του βιβλίου, δεν αποκλίνει σε σημαντικό βαθμό από τον αρχικό τίτλο και τέλος, τραβάει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

➤ **Τα κύρια ονόματα**

Το μεγαλύτερο μεταφραστικό πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε ήταν η απόδοση των κυρίων ονομάτων (ΚΟ). Σύμφωνα με τα όσα σημειώνει ο Μπαμπινιώτης (2012:1094) το ΚΟ είναι «το ιδιαίτερο όνομα, με το οποίο συγκεκριμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα διακρίνεται από τα άλλα». Να μεταφράσουμε ή να μεταγράψουμε τα ονόματα αυτά, ήταν η απορία. Τι είναι προτιμότερο; Η ίδια πολυφωνία που απαντάται στο ΚΠ, υπάρχει και εδώ σχετικά με αυτό το λεπτό ζήτημα. Συγγραφείς όπως ο J.R.R. Tolkien είναι αντίθετοι με την ιδέα της μετάφρασης των ΚΟ στη λογοτεχνία, ακόμη και αν αυτά φέρουν κάποια σημασία (Turner, όπως αναφέρεται στο Γεωργίου, 2006).

Εντούτοις, όπως αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα αναφορικά με τις *κειμενικές λειτουργίες* της μεταφραστικής εντολής, παρατηρήσαμε ότι το κείμενο επιτελεί την εκφραστική λειτουργία, δηλαδή η γλώσσα έχει μια αισθητική διάσταση και το ΚΣ οφείλει να σεβαστεί και να μεταφέρει τη διάσταση αυτή (Reiss, όπως αναφέρεται στο

Munday, 2004). Τα ΚΟ δεν αποτελούν εξαίρεση στον κανόνα αυτόν. Όπως εύστοχα παρατηρεί ο Lietz, τα ΚΟ «αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της λογοτεχνικής πραγματικότητας και ως εκ τούτου μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης του συγγραφέα» (Peciul, όπως αναφέρεται στο Γεωργίου, 2006). Εξυπακούεται βέβαια, ότι σε περίπτωση που αποφασίσουμε να μεταφράσουμε τα ΚΟ, θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί και επιμελείς κατά τη διαδικασία μεταφοράς.

Προκειμένου να λάβουμε μια απόφαση για το ζήτημα αυτό, εξετάσαμε τα χαρακτηριστικά που προσδίδει το εκάστοτε ΚΟ. Σε περίπτωση που επρόκειτο για ένα ΚΟ το οποίο αφορούσε την καταγωγή, αυτό το μεταγράψαμε, ακολουθώντας την υπόδειξη της Peciul (Peciul, όπως αναφέρεται στο Γεωργίου, 2006), σύμφωνα με την οποία η μετάφραση ΚΟ στη λογοτεχνία είναι απαραίτητη όταν αυτά «αποδίδουν χαρακτηρισμούς», όχι όταν «δηλώνουν εθνική, κοινωνική καταγωγή».

Παραδείγματα

<u>Πρωτότυπο</u>	<u>Μετάφραση</u>
<i>Fréole</i>	Φρεόλ
<i>Oblique</i>	Ομπλίκ

Αντίθετα, ΚΟ που χρησιμοποιήθηκαν για να περιγράψουν λειτουργίες ή επιμέρους ομάδες της Ορδής, τα μεταφράσαμε. Για κάποια από αυτά ακολουθήθηκε μια πιο ελεύθερη μετάφραση, εκμεταλλευόμενοι την ιδιότητα του ΚΠ ως λογοτεχνικό κείμενο· ένα είδος κειμένου που δεν προστάζει την πιστή μετάφραση των όρων αυτού, όπως τα κείμενα που εντάσσονται στο οικονομικό/νομικό ή τεχνικό πεδίο. Η δημιουργικότητά αυτή εκ μέρους μας, επιστρατεύτηκε και για τις ανάγκες μετάφρασης ΚΟ, τα οποία δεν απαντώνται εκτός ΚΠ στην γλώσσα-πηγή (ΓΠ), πόσο μάλλον στην ΓΣ. Δεδομένου ότι προσδίδουν χαρακτηρισμούς σχετικούς με τη δράση των προσώπων και των στοιχείων του ΚΠ, το να τα αφήσουμε αμετάφραστα δεν νοούταν ως λύση, καθώς θα δημιουργούσε νοηματικά κενά. Έτσι, ακολουθήσαμε την τεχνική της αντικατάστασης (substitution), επιθυμώντας, όπως σημειώνει ο Debus (Peciul, όπως αναφέρεται στο Γεωργίου, 2006) να μεταφέρουμε «την πρόθεση του συγγραφέα».

Παραδείγματα

<u>Πρωτότυπο</u>	<u>Μετάφραση</u>
<i>aéromaitresse</i>	αεροειδήμων
<i>boulis</i>	άχρηστη
<i>crocs</i>	σκυλόδοντα
<i>Fer</i>	Σίδηρος
<i>feuleuse</i>	πυρουργός
<i>furvent</i>	φουριάνεμος
<i>Pack</i>	Αγέλη

Αναμφίβολα, στις προαναφερθείσες περιπτώσεις μας βοήθησε το γεγονός ότι γνωρίζαμε τις λέξεις (*vent*, *feu*) τις οποίες χρησιμοποίησε ο συγγραφέας για να δημιουργήσει τους νέους αυτούς όρους. Υπήρξαν περιπτώσεις όπου αυτό δεν ήταν εφικτό, καθώς δεν μπορούσαμε να διακρίνουμε μια ξεκάθαρη σχέση με κάποιον όρο όπως παραπάνω, ούτε υπήρχε κάποιο στοιχείο στο συγκεκριμένο του ΚΠ που να εξηγεί την επιλογή του εκάστοτε ονόματος. Στις περιπτώσεις αυτές, χρησιμοποιήσαμε την τεχνική του δανείου (*l' emprunt*), μεταφέραμε τα ΚΟ από το ΚΠ στην ΓΣ, φροντίζοντας την ορθογραφική και ηχητική τους μορφή (Δημητρούλια & Κεντρωτής, 2015:107), ώστε να αποφευχθεί ένα αποτέλεσμα οπτικά και ακουστικά άσχημο για το ελληνικό αναγνωστικό κοινό.

Παραδείγματα

<u>Πρωτότυπο</u>	<u>Μετάφραση</u>
<i>boos</i>	Μπους
<i>gorce</i>	Γκορς

Τέλος, η υποκατηγορία των ΚΟ που μας απασχόλησε περισσότερο, ήταν τα ονόματα των ηρώων της ιστορίας μας. Όχι όλα, αλλά αρκετά φέρουν κάποια σημασία.

Εντούτοις, θεωρήσαμε ότι στις περιπτώσεις αυτές, η μετάφραση των ονομάτων θα είχε περισσότερο αρνητική παρά θετική επίδραση στο κείμενο. Θα ξένιζε περισσότερο τον αναγνώστη να διαβάσει *ο Στέπα* ή *ο Παιχνιδιάρης* από ότι *ο Στεππ* και *ο Καρακόλ*. Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε δεν διαθέτουν όλοι οι πρωταγωνιστές ονόματα που να φέρουν κάποια σημασία. Έτσι, έχοντας οι μισοί μεταφρασμένα ονόματα και οι άλλοι μισοί μεταγεγραμμένα, προκύπτει μια ασυνέχεια στο κείμενο, μια έλλειψη συνοχής αναφορικά με τα ΚΟ των πρωταγωνιστών. Στο ΚΠ, τα ονόματα που φέρουν τις σημασίες αυτές, αποτελούν μέρος αρκετά εξειδικευμένης ορολογίας ή σπανίως χρησιμοποιούμενου λεξιλογίου, οπότε η σημασία τους περνά απαρατήρητη για τον κοινό αναγνώστη. Για τους λόγους αυτούς, επιλέξαμε να διατηρήσουμε το «couleur locale» του ΚΠ και να αφήσουμε τις επιλογές του συγγραφέα σχετικά με την ονοματοθεσία των πρωταγωνιστών ως έχουν (Γεωργίου: 2006) επιλέγοντας ξανά την τεχνική του δανείου.

Παραδείγματα

<u>Πρωτότυπο</u>	<u>Μετάφραση</u>
<i>Barbak</i>	Μπαρμπάκ
<i>Caracole</i>	Καρακόλ
<i>Silamphre</i>	Σιλάμφρ
<i>Steppe</i>	Στεππ
<i>Sveziest</i>	Σβέζιεστ
<i>Talweg</i>	Ταλβέγκ

➤ **Η ορολογία**

Η χρήση εξειδικευμένης ορολογίας δεν αποτελεί αποκλειστικό χαρακτηριστικό των ΚΟ των ηρώων αλλά πρόκειται για ένα γενικότερο γνώρισμα του ΚΠ· γνώρισμα το οποίο θέτει αρκετά προβλήματα. Όπως υποστηρίζει και ο Ladmiral (Ladmiral, όπως αναφέρεται στους Δημητρούλια και Κεντρωτής, 2015) ο μεταφραστής συχνά έρχεται αντιμέτωπος με άγνωστους σε αυτόν όρους ή και «όρους που δεν έχουν ακόμα

ενσωματωθεί στη γλώσσα-στόχο, είτε επειδή οι ίδιοι είναι νεοπαγείς είτε επειδή αναφέρονται σε ένα νεοσύστατο πεδίο».

Φυσικά, τα προβλήματα που προκύπτουν από αυτό, συχνά μοιάζουν άλυτα. Προκειμένου να βρούμε λύση σε αυτά, χρειάστηκε να περάσουμε αρκετό χρόνο αναζητώντας πιθανές αποδόσεις μέχρι να βρούμε εν τέλει κάτι. Και δυστυχώς αυτό το «κάτι», δεν υπήρχε παρά μόνο σε λιγοστές ιστοσελίδες, πράγμα ίσως χειρότερο από την παντελή απουσία αποτελεσμάτων, καθώς έτσι γεννιούνται περισσότερες ανησυχίες ως προς την εγκυρότητα των αποδόσεων της εκάστοτε ιστοσελίδας, ελλείψει πολλαπλών πηγών που να επιβεβαιώνουν τα ευρήματά μας. Παρόλα αυτά, προσπαθήσαμε να αποδώσουμε τους όρους αυτούς, κατόπιν διασταυρώσεως των ευρημάτων μας στις περιορισμένες πηγές που είχαμε στη διάθεσή μας, όπου ήταν εφικτό με την ίδια ακρίβεια, διαφορετικά, λίγο πιο αόριστα και γενικά.

Παραδείγματα

<u>Πρωτότυπο</u>	<u>Μετάφραση</u>
<i>airpailleur</i>	κυνηγός χρυσού
<i>beccade</i>	Τροφή
<i>bord de fuite</i>	ακμή εκφυγής
<i>glissades</i>	γκλισάντ
<i>haïk</i>	Χάϊκ

➤ **Ιδιωτισμοί**

Συχνή είναι και η χρήση ιδιωτισμών στο ΚΠ, δηλαδή εκφράσεων που το νόημά τους δεν προκύπτει από τις σημασίες των λέξεων που τις απαρτίζουν (Μπαμπινιώτης 2012:871). Αυτοί μεταφέρθηκαν στο ΚΣ, είτε με τη χρήση αντίστοιχων ιδιωτισμών που υπάρχουν στη ΓΣ, είτε με την απόδοση του νοήματος αυτών, με την τεχνική της ισοδυναμίας (l' equivalence) (Δημητρούλια & Κεντρωτής, 2015:108).

Παραδείγματα

<u>Πρωτότυπο</u>	<u>Μετάφραση</u>
<i>À tout geigneur tout honneur</i>	Τα του γκρινιάρη τω γκρινιάρη
<i>Elle ne s'est jamais prise pour de la crotte !</i>	Για κοιτάξτε, η Ορόσι νομίζει ότι είναι το Θείο δώρο!
<i>En large, en long et en travers</i>	Από όλες τις απόψεις

➤ Γραμματική και Σύνταξη

Όσον αφορά τη γραμματική του ΚΠ, αυτή δεν παρουσίαζε κάποια ιδιαίτερη δυσκολία. Οι κύριοι χρόνοι που χρησιμοποιούνται στο απόσπασμα είναι ο ενεστώτας και ο αόριστος. Στο ΚΣ, σε ορισμένα σημεία μετατρέψαμε τον αόριστο του ΚΠ σε παρακείμενο, όταν το γεγονός για το οποίο μιλούσε ο εκάστοτε αφηγητής είχε διάρκεια στο παρελθόν και δεν ήταν κάτι το μεμονωμένο και σύντομο.

Αναφορικά με τη σύνταξη των προτάσεων, υπήρχαν περιπτώσεις όπου αλλάξαμε τους όρους της πρότασης, όπως ουσιαστικά σε επίθετα και το αντίστροφο, ρήματα σε επιρρήματα κ.ο.κ., πραγματοποιώντας έτσι μετάταξη (la transposition) των όρων της πρότασης (Δημητρούλια & Κεντρωτής, 2015:108).

Παραδείγματα

<u>Πρωτότυπο</u>	<u>Μετάφραση</u>
<i>bon pâte</i>	Είναι από καλή πάστα
<i>bon public</i>	εύθυμοι
<i>D'un Pack de seize piétons</i>	Ακολουθεί η Αγέλη με δεκαέξι πεζούς
<i>Eux au moins savent tirer quelque chose de leurs femmes !</i>	Αυτοί τουλάχιστον ξέρουν να χρησιμοποιούν τις γυναίκες τους!
<i>L'élite des aéromâtres peut-être...</i>	Μπορεί να ανήκει στην ελίτ των αεροειδημόνων...
<i>Une utilité</i>	Κάτι το χρήσιμο

iv. Επίλογος - Αξιολόγηση της ποιότητας του μεταφράσματος

Αναμφίβολα είναι δύσκολο όταν καλούμαστε να αξιολογήσουμε το έργο μας, να γίνουμε κριτές του εαυτού μας. Τείνουμε –πάντα σε υπερβολικό βαθμό- είτε να υπερεκτιμάμε ή να υποτιμάμε τις ικανότητές μας.

Σχετικά με τη δουλειά μας στο συγκεκριμένο ΚΠ, πιστεύουμε ότι η διαδικασία μετάφρασης αυτού ήταν από τις πιο δύσκολες και επίπονες διαδικασίες που έχουμε αντιμετωπίσει έως σήμερα, σε σημείο που ορισμένες στιγμές η μετάφραση του ΚΠ έμοιαζε ατέρμονη και ατελέσφορη. Όμως, εν τέλει, όλος αυτός ο κόπος, το άγχος, η έρευνα έφεραν στο τέλος αρκετά θετικά αποτελέσματα και διέψευσαν τις ανησυχίες μας.

Έτσι, η μετάφραση του κειμένου αυτού ήταν μια εμπειρία, αρκετά εποικοδομητική, καθώς διαπιστώσαμε ότι για τη μετάφραση ενός λογοτεχνικού κειμένου, δεν αρκεί μόνο η έρευνα, η εφαρμογή τεχνικών και θεωριών στο κείμενο. Χρειάζεται και κάτι άλλο, πιο συγκεκριμένα, δημιουργικότητα, εκ μέρους του μεταφραστή, προκειμένου να βγει από ορισμένα αδιέξοδα και να αποκτήσει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Θεωρούμε ότι κατορθώσαμε να έχουμε το επιθυμητό αυτό αποτέλεσμα στο ΚΣ, και έτσι αυτό μπορεί να σταθεί επάξια ως μετάφραση του πρωτότυπου. Σίγουρα το ΚΣ δεν στερείται λαθών· υπάρχουν σημεία που θα μπορούσαν να είχαν μεταφερθεί με έναν καλύτερο τρόπο, να βελτιωθούν, όμως στο σύνολό του πιστεύουμε ότι το μετάφρασμα είναι επιτυχές, αφού εκπλήρωσε τους δύο κύριους στόχους του: α) την διατήρηση της εκφραστικής λειτουργίας και β) να διασκεδάσει αλλά και να προβληματίσει τον αναγνώστη.

6. Βιβλιογραφία

- Μπαμπινιώτης, Γ. (2012). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.
- Munday, J. (2004). *Μεταφραστικές σπουδές. Θεωρίες και Πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Ιστογραφία

- Γεωργίου, Π. (2006). *Η Απόδοση των Προσωπωνυμίων στο Χώρο της Λογοτεχνικής Μετάφρασης*. Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα. Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση : <<https://www.enl.auth.gr/translation/PDF/Georgiou.pdf>> (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης: 13-01-2020)
- Δημητρούλια Τ. & Κεντρωτής Γ. (2015). *Λογοτεχνική Μετάφραση Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση : <https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/5252/1/00_master_document.pdf> (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης: 15-01-2020)
- *Alain Damasio*, Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση: <<https://www.babelio.com/auteur/Alain-Damasio/5151>> (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης: 20-07-2019)
- *Alain Damasio*, Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση : <<https://www.franceculture.fr/personne-alain-damasio>> (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης: 20-07-2019)
- *La Horde Du Contrevent*, Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση : <<https://lavolte.net/livres/la-horde-du-contrevent/>> (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης: 21-07-2019)

Λεξικά

- *Γαλλο-ελληνικό λεξικό* (1996). Αθήνα: Εκδόσεις Librairie Kauffman.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2012). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.
- Dictionnaire bilingue français – anglais en ligne. Larousse. Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση : <<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-anglais>> (Ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης: 20-01-2020)

- Dictionnaire de français en ligne. Larousse. Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση :
<<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-monolingue/>> (Ημερομηνία
τελευταίας προσπέλασης: 20-01-2020)
- *Le petit Robert* (2013). Παρίσι: Εκδόσεις Le Robert.